

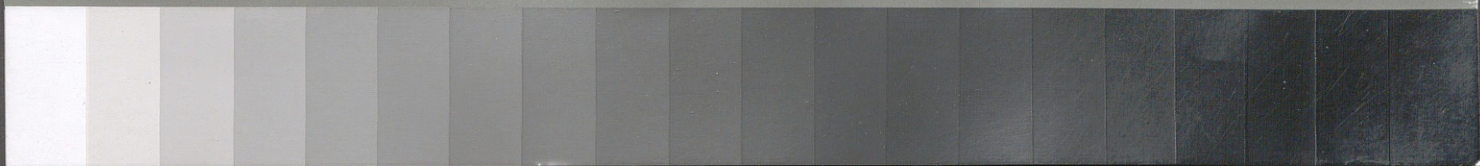

Grey Scale #13

DANES-PICTA.COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH

P. 21 I. a
1930

METODY SZKOLENIA CZOŁGÓW

(Załącz. do cz. I i II Regulaminu czołgów)

WARSZAWA 1931

W.

6

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH

P. 21
1930 I. a

METODY SZKOLENIA CZOŁGÓW

(Zał. do cz. I i II Regulaminu czołgów)

W.

6

WARSZAWA 1931

~~WYDAWNIWA~~
~~WYDAWNIWA~~

Nr. 99

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH

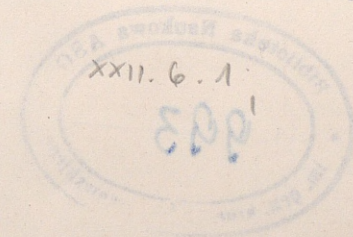
P. 21
1930 I. a

NACZELNE DOWÓDZTWO W.P.
WOJSKOWY INSTYTUT NAUKOWO-WYDAWNICZY

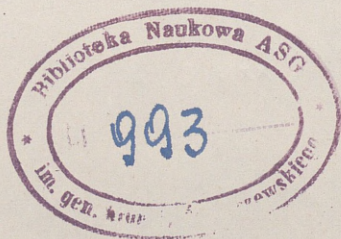
99

M E T O D Y SZKOLENIA CZOŁGÓW

(Załącz. do cz. I i II Regulaminu czołgów)

WARSZAWA 1931

SPIS RZECZY.

I. CEL I ZASADY SZKOLENIA.

1. Cel
2. Ogólne zasady wychowania i szkolenia

II. METODY SZKOLENIA.

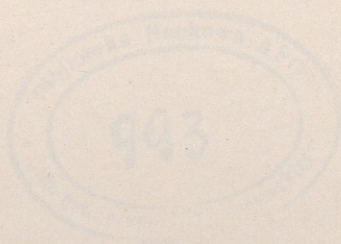
Zatwierdzone do użytku służbowego przez Mi-
nisterstwo Spraw Wojskowych Dziennikiem Rozkazów
Nr. 18/30 poz. 223.

3. Warunki wykształcenia
4. Wpływ doświadczenia na wykształcenie
5. Koszary
6. Język
7. Wypoczynki
8. J. Wychowanie
9. Wychowanie
10. Wychowanie
11. Wychowanie
12. Wychowanie
13. Wychowanie
14. Wychowanie
15. Wychowanie
16. Wychowanie
17. Wychowanie
18. Wychowanie
19. Wychowanie
20. Wychowanie
21. Wychowanie
22. Wychowanie
23. Wychowanie
24. Wychowanie
25. Wychowanie
26. Wychowanie
27. Wychowanie
28. Wychowanie
29. Wychowanie
30. Wychowanie
31. Wychowanie
32. Wychowanie
33. Wychowanie
34. Wychowanie
35. Wychowanie
36. Wychowanie
37. Wychowanie
38. Wychowanie
39. Wychowanie
40. Wychowanie
41. Wychowanie
42. Wychowanie
43. Wychowanie
44. Wychowanie
45. Wychowanie
46. Wychowanie
47. Wychowanie
48. Wychowanie
49. Wychowanie
50. Wychowanie
51. Wychowanie
52. Wychowanie
53. Wychowanie
54. Wychowanie
55. Wychowanie
56. Wychowanie
57. Wychowanie
58. Wychowanie
59. Wychowanie
60. Wychowanie
61. Wychowanie
62. Wychowanie
63. Wychowanie
64. Wychowanie
65. Wychowanie
66. Wychowanie
67. Wychowanie
68. Wychowanie
69. Wychowanie
70. Wychowanie
71. Wychowanie
72. Wychowanie
73. Wychowanie
74. Wychowanie
75. Wychowanie
76. Wychowanie
77. Wychowanie
78. Wychowanie
79. Wychowanie
80. Wychowanie
81. Wychowanie
82. Wychowanie
83. Wychowanie
84. Wychowanie
85. Wychowanie
86. Wychowanie
87. Wychowanie
88. Wychowanie
89. Wychowanie
90. Wychowanie
91. Wychowanie
92. Wychowanie
93. Wychowanie
94. Wychowanie
95. Wychowanie
96. Wychowanie
97. Wychowanie
98. Wychowanie
99. Wychowanie
100. Wychowanie

III. PODZIAŁ I TEMAT SZKOLENIA.

1. Zarys
2. Podział szkolenia

Zatwierdzone do użytku słuźbowego przez M.
ministerstwo Spraw Wojskowych Departament Rozkazów
Nr. 1830 poz. 222.

SPIS RZECZY.

	Str
I. CEL I ZASADY SZKOLENIA	I
1. Cel	I
2. Ogólne zasady wychowania i szkolenia	2
II. METODY SZKOLENIA	3
1. Zasady	3
1. Przewidywanie	3
2. Organizacja	3
3. Rozkazodawstwo	3
4. Uzgadnianie	5
5. Kontrolowanie	5
2. Warunki wyszkolenia	6
6. Wpływ otoczenia na wydajność pracy	6
7. Koszary	6
8. Temperatura	6
9. Wyżywienie	7
10. Umundurowanie	7
11. Higiena	7
12. Opieka	8
3. Sposoby szkolenia	8
4. Organizacja ćwiczeń bojowych	10
13. Zasady ogólne	10
14. Przygotowanie ćwiczenia czołgów z innymi rodzajami broni	12
15. Prowadzenie ćwiczenia	14
16. Omówienie ćwiczenia	15
III. PODZIAŁ I TOK SZKOLENIA.	15
1. Zakres	15
2. Podział szkolenia	16

IV

	Str.
3. Przedmioty wyszkolenia	17
17. Wyszukolenie piechoty	17
18. Wyszukolenie czołgowe	18
19. Wychowanie fizyczne	19
20. Wyszukolenie w gazoznawstwie	19
21. Nauka służby	19
22. Nauka łączności	19
23. Nauka o organizacji terenu	19
24. Oświata	19
25. Wyszukolenie specjalne	19
4. Zasady układania programu	20

IV. ROLA DOWÓDCÓW I ICH ODPOWIE-
DZIALNOŚĆ

1. Rola dowódców w wyszkoleniu	23
26. Dowódca pułku	23
27. Zastępca dowódcy pułku	24
28. Dowódca bataljonu	24
29. Komendant parku	24
30. Dowódca kompanji	25
31. Dowódca kompanji szkolnej	25
32. Dowódca kompanji administracyjnej	25
33. Dowódca plutonu łączności	25
34. Oficerowie młodzi	25
35. Podoficerowie instruktorzy	26
36. Kierownik ćwiczeń	26
2. Dziennik zajęć	26
3. Przeglądy wyszkolenia	27

V. WYSZUKOLENIE POJEDYŃCZEGO SZERE-
GOWCA

1. Zasady ogólne	28
37. Cel	28
38. Podział wyszkolenia	29
2. Wyszukolenie ogólne	29
39. Zakres	29
40. Ćwiczenia w mustrze zwartej i luźnej piechoty	30
3. Podstawowe wyszkolenie czołgowe	34
41. Zakres	34
42. Szkolenie kierowcy czołga	34
43. Budowa i utrzymanie czołga	34
44. Nauka jazdy czołgiem	35

45. Cel	37
46. Nauka prowadzenia czołga w terenie	37
47. Wyszkolenie strzeleckie czołgowe	38
48. Szkolenie bojowe	38
4. Szkolenie załogi	40
49. Cel i zakres	40
5. Szkolenie specjalistów	41
50. Sposób szkolenia	41

VI. WYSZKOLENIE JEDNOSTEK 42

1. Zasady ogólne	42
51. Zasady i zakres ogólny	42
2. Szkolenie małych jednostek piechoty	43
52. Cel i zakres	43
53. Ćwiczenia w szyku zwartym	43
54. Ćwiczenia w szyku luźnym	44
55. Ćwiczenia bojowe	44
3. Szkolenie jednostek czołgów	44
56. Podział i cel	44
57. Wyszkolenie formalne	44
58. Wyszkolenie bojowe	45
59. Zasady i zakres	45
60. Podział i zakres	46
61. Wyszkolenie formalne	46
62. Wyszkolenie bojowe	47
63. Cel i zakres	49
64. Cel i zakres	50
65. Cel i zakres	51
4. Współdziałanie z innymi broniąmi	53
66. Cel i zakres	53

VII. WYSZKOLENIE KADR 59

1. Cel i treść	59
67. Cel i treść	59
2. Dobór i użycie kadr	60
68. Dobór i użycie kadr	60
3. Podoficerowie rezerwy	61
69. Podoficerowie	61
4. Podoficerowie zawodowi	62
5. Oficerowie rezerwy	63
70. Oficerowie	63
6. Oficerowie zawodowi	64

I. CEL I ZASADY SZKOLENIA.

1. C e l.

Istotą i celem wyszkolenia i wychowania wojskowego jest przygotowanie żołnierza do wojny.

Na całokształt gotowości bojowej pojedynczego żołnierza składa się wiele czynników, wzajemnie ze sobą związanych, któremi są przede wszystkim czynniki ducha, umysłu i ciała, a mianowicie:

- pragnienie i wiara w zwycięstwo,
- znajomość sposobów walki,
- fizyczna gotowość i sprawność oraz umiowanie sprzętu.

Gotowość bojowa oddziału jest ponadto uzależniona od dobrego dowodzenia, spójności i ambicji wewnętrznej oraz od jakości i przygotowania sprzętu.

Tradycyjny duch natarcia, wrodzony polskiemu żołnierzowi, powinien być w szeregach czołgowych hasłem i przykazaniem.

Ofiarność i ufność w siły, które płyną ze wspólnego wysiłku, wynikającego z indywidualnego i odosobnionego działania, muszą znaleźć wśród żołnierzy czołgów większe zrozumienie, niż w innych broniach.

2. Ogólne zasady wychowania i szkolenia.

Podstawowym czynnikiem, rozstrzygającym o roli żołnierza czołgów na polu walki, jest samodzielność i inicjatywa stosowana w myśl intencji dowódcy. Zalety te powinny cechować żołnierzy czołgów, budzenie zaś i potęgowanie tych właściwości zajmuje naczelne miejsce w zasadach przewodnich ich wychowania i szkolenia.

Odosobnienie, znamionujące żołnierza czołgów, wymaga od niego dokładnego zrozumienia i zapamiętania zadania, umiejętnej oceny wydarzeń na polu walki oraz zdolności powzięcia szybkiej decyzji. Wynika z tego konieczność wyrobienia w nim karności, wpływającej z poczucia obowiązku i odpowiedzialności.

Wyszkolenie indywidualne, głęboko i trwale wpojone w żołnierza czołgów, jest podstawą współdziałania zbiorowego.

Równolegle z wyszkoleniem wojskowym idzie wychowanie żołnierskie, którego zadaniem jest:

- rozwijanie patriotyzmu i honoru żołnierskiego;
- urabianie zaufania we własne siły;
- budzenie braterstwa między żołnierzami oddziału;
- podtrzymywanie i rozwijanie ambicji oddziałowej oraz
- krzewienie zdrowego i szlachetnego współzawodnictwa o pierwszeństwo między oddziałami.

II. METODY SZKOLENIA.

1. Zasady.

Umiejętne kierownictwo wyszkoleniem powinno opierać się na:

- przewidywaniu,
- organizacji,
- rozkazodawstwie,
- uzgadnianiu,
- kontrolowaniu.

Przewidywać — znaczy rozłożyć materiał wyszkolenia kolejno w czasie. Widowym znakiem przewidywania jest program.

1.
Przewidywanie.

Zorganizować wyszkolenie — znaczy zapewnić dla tego celu wszystko potrzebne do jego należytego przeprowadzenia, mianowicie: personel, zaopatrzenie materiałowe, pomoce szkolne i t. p.

2.
Organizacja.

Zadanie organów kierowniczych w organizacji wyszkolenia będzie polegało na:

- a) opracowaniu programu po dojrzałej rozprawie;
- b) dostarczeniu i należytym doborze zarówno personelu instruktorskiego, jak i sprzętu odpowiedniego do zamierzonego celu;
- c) uzgodnieniu czynności i wysiłków;
- d) jasnym określeniu zakresu kompetencji i obowiązków.

Rozkazodawstwo wprowadza w życie prace przewidziane programem.

3.
Rozkazodawstwo.

Jest ono obowiązkiem poszczególnych dowódców (organów wykonawczych) w zakresie ich odpowiedzialności.

W celu osiągnięcia jak największej wydajności pracy przełożony, który rozkazuje, powinien:

- a) znać podwładnych,
- b) dawać osobiście dobry przykład,
- c) zwrócić szczególną uwagę na jednolitość rozkazodawstwa,
- d) nie zajmować się szczegółami,
- e) dążyć do podniesienia inicjatywy pracowitości i poczucia odpowiedzialności wykonawców.

Znajomość podwładnych. Przełożony powinien znać swych bezpośrednich podwładnych przynajmniej w takim stopniu, żeby wiedzieć, czego może od nich żądać i jak dalece może im zaufać.

Dobry przykład przełożonego jest jednym z najskuteczniejszych środków do wyrobienia posłuchu i gorliwości u podwładnych.

Dobry przykład przełożonego, przejawiający się w gorliwości, energii, ruchliwości i oddaniu się pracy, wywołuje naśladownictwo, wymuszając zaś ich strachem i bezwzględnością odbija się niekorzystnie na pracy.

Niezajmowanie się szczegółami stanowi konieczną cechę przełożonego.

Nie oznacza to bynajmniej, że w szczegóły nie trzeba wglądać. Przełożony powinien wszystko wiedzieć, nie może jednak wszystkiego widzieć, ani też wszystkiego sam robić.

Powinien on wyręczać się swoimi podwładnymi w każdej pracy, której nie jest obowiązany wykonać osobiście, ponieważ nigdy nie zostanie mu za wiele czasu i sił na zagadnienia, wymagające nieustannie jego osobistej uwagi.

Zbyttnia drobiazgowość wpływa ujemnie na całokształt pracy.

Dążenie do podniesienia wśród personelu ducha pracowitości, inicjatywy i oddania — stanowi jedno z zasadniczych zadań z zakresu wychowania podwładnych przez przełożonego. Osiągnię on je przez: usuwanie przyczyn niezgody, jakimi są — podwójne rozkazodawstwo, źle określone prawa, niezasłużone wytknięcia i t. p.,

— danie podwładnym jak największego udziału w pracy i zadowolenia z niej, na jaki pozwala ich stanowisko i uzdolnienie;

— umiejętne stosowanie pochwał, przychylnie przyjmowanie wniosków swych podwładnych.

Uzgađniać — znaczy łączyć, jednoczyć wszystkie czynności i wysiłki.

4.
Uzgađ-
nianie.

Dobro służby powinno stać na pierwszym miejscu i stanowić cel pracy ogółu. Ambicje osobiste należy zawsze podporządkować dobru ogólnemu. Nikt nie może uważać swej funkcji za taką, jakgdyby ona była sama w sobie celem i miała odrębne powody istnienia. Każdy powinien być świadom swych zadań i odpowiedzialności osobistej oraz konieczności pomocy wzajemnej, które przypadają nań jako na czynnik składowy w działaniu zbiorowym.

Prócz ciągłego i osobistego wpływu przełożonego celowym środkiem uzgađniania są odprawy.

Kontrola polega na sprawdzaniu, czy wszystko idzie zgodnie z przyjętym programem, wydanymi rozkazami i ustalonymi zasadami.

5.
Kontrolo-
wanie.

Obejmuje ona zarówno personel podwładny, jak i wyniki pracy z uwzględnieniem warun-

ków, w jakich się praca odbywa, przyczem powinna zwracać uwagę na sprawiedliwą i odpowiednią ocenę pracy oraz wysiłku.

Celem kontroli jest wykrywanie błędów i niedomagań ze stanowiska metod pracy, aby je poprawić i uniknąć ich powtarzania.

Aby kontrola była celowa, powinna być wykonana w odpowiednim czasie i poparta w razie potrzeby karą.

Kontrola nie spełnia swego zadania, jeśli wnioski z niej wypływające są spóźnione.

2. Warunki wyszkolenia.

6. Wpływ otoczenia na wydajność pracy. Na wydajność pracy wpływają warunki, w jakich się ona odbywa. Otoczenie wywiera wpływ na żołnierza zarówno w czasie zajęć i ćwiczeń w koszarach, jak i poza niemi.

Przełożeni powinni się interesować warunkami koszarowymi i życiem podwładnych zarówno w służbie, jak i poza nią.

7. Koszary. Koszary powinny odpowiadać ogólnym warunkom higieny. Czystość i porządek w koszarach jest nie tylko warunkiem zdrowia, lecz ponadto wpływa dodatnio na karność i stwarza pogodny nastrój.

Przedmioty użytku codziennego, jak stoły, ławki, celowo dobrane, nadają izbowi wygląd, wskazujący, że żołnierz jest w środowisku zorganizowanym i dobrze kierowanym.

Odpowiednie oświetlenie oraz barwa ścian wpływają dodatnio na nastrój i stan zdrowotny oraz zmuszają do zachowania czystości.

8. Temperatura. Wpływ temperatury na wykonanie pracy jest doniosły. Zbyt wielkie gorąco uniemożliwia pracę fi-

zyczną i umysłową przez dłuższą ilość godzin; mroz osłabia zdolność ruchu i czucia, przez co cierpi dokładność wykonywanych czynności. Należy więc stosować odpowiednie wypoczynki lub skracać czas zajęć.

Ilość i jakość wyżywienia wpływa na rozwój fizyczny, a skutek tego na wydajność pracy.

9.
Wyżywienie.

Staraniem przełożonych powinno być, aby żołnierz otrzymał należną mu strawę zarówno pod względem ilości, jak jakości środków odżywczych zależnie od spełnianej pracy (dodatek dla ciężko pracujących).

Troska o urozmaicenie strawy i dostarczanie jej zawsze na czas musi być obowiązkiem wszystkich przełożonych.

Wygląd zewnętrzny żołnierza świadczy o zainteresowaniu się przełożonego oddziałem.

10.
Umundurowanie.

Żołnierz dobrze odziany chętniej i lepiej spełnia swe obowiązki. Dobrany i należyście utrzymany mundur wpływa w wielkiej mierze na psychiczny stan żołnierza.

Mundur jest również czynnikiem, wpływającym na wyrobienie ambicji oddziału.

Wysiłek przełożonych i lekarzy oddziałów powinien iść w kierunku zapewnienia żołnierzowi higieny życia.

11.
Higijena.

Należy dbać o częste kąpiele (szczególnie w lecie), zmianę bielizny, o odpowiednie pomieszczenia, ich ogrzewanie i oświetlenie, usuwanie śmieci i nieczystości, czystość kuchni i przechowywanie produktów żywnościowych i t. p.

Obowiązkiem wszystkich przełożonych jest wnikać stale w życie podwładnego nie tylko w koszarach, na służbie i przy pracy, ale również znać

12.
Opieka.

warunki jego życia prywatnego, względnie rodzinnego.

Zajęcie się podwładnym w życiu służbowym musi bezwzględnie zapewnić mu to wszystko, co jest dla niego określone i przewidziane odnośnymi przepisami.

Interesowanie się poza służbą tem wszystkim, co żołnierza cieszy lub martwi, wypytywanie go o stosunki rodzinne i zdarzenia z życia przed wstąpieniem do służby wojskowej, o jego zamiary na przyszłość — pozwoli przełożonemu wyrobić sobie o żołnierzu zdanie, które wskaże możliwości użycia go w służbie, sposoby postępowania z nim, wreszcie pozwoli służyć mu radą i opieką w jego troskach osobistych, nawiązując serdeczną nić zaufania i oddania.

3. Sposoby szkolenia.

Szkolenie odbywa się drogą wykładów (pogadanek), pokazów poglądowych i ćwiczeń praktycznych.

Należy rozpoczynać zawsze od rzeczy prostych, rozwijać je i stopniowo przechodzić do rzeczy coraz bardziej złożonych.

Jednym ze środków osiągnięcia zainteresowania jest nauczanie zapomocą pytań, które, stawiane przed wywołaniem mającego na nie odpowiedzieć, zmuszają ogół do zastanawiania się i myślenia.

Lekcja obejmuje: krótkie powtórzenie treści lekcji poprzedniej, lekcję właściwą i powtórzenie materiału przerobionego.

Co pewien czas powinny się odbywać powtórzenia przerobionego materiału, które z jednej strony przekonywają instruktora o stopniu

opanowania przedmiotu przez żołnierzy, z drugiej zaś są doskonałym środkiem utrwalania nabytych wiadomości.

Rozkładanie przedmiotów na części składowe i stopniowanie wysiłków ułatwia szybkie i dokładne nauczanie.

Podstawą szkolenia jest szkolenie indywidualne. Wynika to z różnorodności funkcji, jakie mają do spełnienia szeregowi czołgów, walczący w odosobnieniu.

Szkolenie indywidualne pozwala również na dokładne opanowanie wiadomości niezbędnych do szkolenia zbiorowego, które jest czynnikiem, wytwarzającym karność i spoistość oddziału.

Przed rozpoczęciem nauczania instruktor powinien mieć należycie opracowany temat, przygotowany sprzęt pomocniczy, jak tablice poglądowe, wzory i t. p., a w czasie nauczania stosować przykłady i porównania z życia codziennego, ze środowiska, w jakim się obracał dany żołnierz, aby tym sposobem nauczanie uczynić jasnym, zrozumiałym, a wskutek tego wartościowym.

Żołnierz powinien jasno zdawać sobie sprawę z celu każdego ćwiczenia, powinien wiedzieć, że każde ćwiczenie jest bezpośrednio lub pośrednio potrzebne do boju. Idea walki powinna zajmować w programie pierwsze i najważniejsze miejsce.

Przy każdej sposobności należy budzić w żołnierzach zainteresowanie, które rozwinie w nich ochotę i zamiłowanie do ćwiczeń (lekcji).

Należy dążyć do tego, aby żołnierz stale pozostawał pod bezpośrednim kierownictwem tych samych oficerów i podoficerów.

W toku szkolenia nie należy z zasady zmieniać instruktorów.

W razie łączenia do ćwiczeń szeregowych z kilku pododdziałów należy przydzielać również i ich bezpośrednich instruktorów (dowódców).

Należy dążyć do wyrobienia ambicji i współzawodnictwa przez stosowanie pochwał i nagan, zawodów i t. p.

Kierunek i jednolitość nauczania zapewnia kierownik wyszkolenia przez stosowanie odpraw wyszkoleniowych, na których omawia sposób prowadzenia ćwiczeń (lekcyj) i podaje czynności, jakie poszczególnym instruktorom w ćwiczeniach (nauczaniu) przypadają.

4. Organizacja ćwiczeń bojowych.

13. Zasady ogólne.

Ćwiczenia bojowe są istotnym środkiem przygotowania żołnierza do boju.

Celowe przeprowadzenie ćwiczeń bojowych jest uzależnione od:

1. przyjęcia właściwego położenia nieprzyjaciela i oddziału własnego w terenie;
2. stworzenia naturalnego obrazu działań przez przyjęcie rzeczywiście istniejących okoliczności, związanych z porą działań i obrazem pola walki. Naturalny obraz pola walki stwarzamy przez środki, pozorujące ogień, dymy i gazy bojowe oraz przez bojowe zachowanie się wszystkich uczestniczących w ćwiczeniach.

W ćwiczeniach bojowych z zasady nie należy używać tarcz pozorujących nieprzyjaciela, ani też przyjmować nieistniejących na miejscu wa-

runków terenu. Stosowanie tych nienaturalnych pomocy pacy właściwe pojęcie o warunkach walki w wyobraźni szkolonego.

Ćwiczenia bojowe powinny być przeprowadzane na wszystkich szczeblach dowódców i oddziałów taktycznych. Poprzedzają je: metodycznie przerobiona szkoła szyków luźnych oraz ćwiczenia pokazowe i pogadanki.

Różnica między szkołą szyków luźnych a ćwiczeniami bojowymi polega na tem, że celem szkoły szyków luźnych jest ich mechaniczne opanowanie, w ćwiczeniach zaś bojowych rozwiązuje się konkretnie zadanie, związane z położeniem nieprzyjaciela i terenu, przez zastosowanie odpowiednich szyków oraz działanie ruchem i ogniem.

Ze względu na to, że zadania, jakie ma wykonać żołnierz na polu walki indywidualnie i w ramach oddziału, są czynnościami złożonemi, ćwiczenia bojowe należy bardzo starannie stopniować, aby opanowanie wiadomości przez szkolonych odbywało się w pewnej kolejności.

Zależnie od tematu i szczebla oddziału ćwiczenia bojowe najpierw obejmują zagadnienia proste i odnoszące się do urywkowych przejawów walki, następnie działania podstawowych jednostek bojowych w położeniach coraz bardziej złożonych i w działaniu ciągłym ze szczególnem uwzględnieniem działań i pracy w porze nocnej.

Podczas ćwiczeń bojowych jest konieczne wyrabianie szybkości decyzji i szkolenia w wyrażaniu swych myśli zapomocą rozkazów bojowych.

W ćwiczeniach bojowych czołgów należy zwrócić szczególną uwagę na wyrobienie poczucia koniecznej współpracy poszczególnych czoł-

gów w ramach półplutonu i plutonu oraz z piechotą, z którą czołgi współdziałają.

Ćwiczenia bojowe należy starannie przygotować, organizację zaś ich oprzeć na:

- 1) dokładnie ustalonym celu danego ćwiczenia,
- 2) terenie odpowiednio dobranym,
- 3) starannie ustalonych środkach pozorujących nieprzyjaciela i pole walki,
- 4) omówieniu, którego celem jest wskazanie zauważonych błędów.

Należy wymagać, aby wykonawcy w omówieniu uzasadnili swe rozwiązanie. Wyłącznie negatywne stanowisko kierującego ćwiczeniem nie uczy, natomiast jest rzeczą celową, znając powody, dla których w ten a nie w inny sposób rozwiązano dane zagadnienie, wykazać błędy rozumowania i naprowadzić na właściwe.

14.
Przygotowanie
ćwiczenia
czołgów
z innymi
rodzajami
broni.

Ćwiczenia czołgów z innymi rodzajami broni obejmują złożone działania jednostek ćwiczących, przygotowanie więc takich ćwiczeń powinno być szczególnie dokładne.

Kierownik ćwiczenia, którym będzie z zasady dowódca bezpośrednio wyższy w stosunku do oddziału, na którego szczeblu ma być przygotowane ćwiczenie, ustala:

- a) temat ćwiczenia — na podstawie ogólnego planu szkolenia;
- b) cel ćwiczenia — kierownik powinien zdawać sobie doskonale sprawę, czego ma nauczyć i co przerobić, z czasu, w jakim to ćwiczenie ma się odbyć, oraz powinien pamiętać, że im mniej celów sobie postawi, tem gruntowniej będą one przerobione;

- c) wybiera odpowiedni teren;
- d) przebieg ćwiczenia;
- e) wydaje rozkaz organizacyjny — rozkaz ten powinien wyjść jak najwcześniej (poprzedzony ewentualnym rozkazem przygotowawczym), aby umożliwić ćwiczącym przygotowanie się do ćwiczenia.

Rozkaz organizacyjny zawiera:

- 1) temat,
- 2) cel ćwiczenia,
- 3) organizację oddziału ćwiczącego (dowódca, skład, stany, uzbrojenie, wyposażenie),
- 4) organizację oddziału pozorującego,
- 5) organizację służby rozjemczej (rozjemca główny, terenowy, oddziałowy, personel pomocniczy, środki łączności),
- 6) sposób pozorowania pola walki,
- 7) godzinę wymarszu, zbiórki, czas zajęcia pozycji wyjściowej,
- 8) różne — przydział sprzętu, środków łączności, zarządzenie sanitarne i t. p.;
- f) opracowanie założenia — z zasady będzie to rozkaz dowódcy bezpośrednio wyższego pełny lub w wyciągu;
- g) opracowanie instrukcje dla przeciwnika — charakteryzuje przebieg działania i sposób reakcji na przejawy ćwiczących; podkreśla, co chce osiągnąć;
- h) opracowanie instrukcje dla służby rozjemczej — w instrukcji tej, do której dołącza instrukcje dla przeciwnika, ujmuje sposób przedstawienia ognia nieprzyjaciela, jak reagować na błędy, jak ich unikać, jak zadawać straty, w jakim zakresie działać będzie artylerja nieprzyjaciela i kto ją bę-

dzie pozorował oraz podzielić swoje ogólne tendencje co do przebiegu ćwiczenia. Poda również wytyczne łączności między nim a rozjemcami i ewentualnie przeciwnikiem;

- j) omawia szczegółowo w terenie z rozjemcami i dowódcami strony pozorującej ćwiczenie i wydaje instrukcje;
- k) przygotowuje sobie punkty do omówienia — uzupełnia w czasie samego ćwiczenia.

Powyżej podaną metodę przygotowania ćwiczeń bojowych można w zależności od szereblu oddziału ćwiczącego uprościć stosownie do życiowych potrzeb.

15.
Prowadzenie ćwiczenia.

Ćwiczenia można w różny sposób prowadzić. Należy zawsze wybierać taki sposób, który najpewniej prowadzi do celu.

Ćwiczenia mogą mieć na celu: ćwiczenie dowódców lub szkolenie szeregowych.

Ćwiczenia mogą być — pokazowe, gdzie szkoli się tych, którzy się przyglądają, lub też takie (zasadnicze), gdzie szkoli się ćwiczących.

Mogą być ciągłe lub podzielone na okresy, odpowiadające pewnym fragmentom, bądź też pewnym celom, ustalonym do osiągnięcia w danym ćwiczeniu.

Ćwiczenia powinny być krótkie, ale intensywnie prowadzone. Tempo ćwiczenia powinno być naturalne. W każdym ćwiczeniu należy bez względu na jego cel utrzymać pełne zainteresowanie w ciągu całego trwania ćwiczenia i to zarówno u żołnierzy jak u dowódców.

Zachowanie się wszystkich ćwiczących powinno być bojowe. Uwagę na to powinni zwró-

cię wszyscy dowódcy, nawet szkoleni, rozjemcy i t. p.

Najkorzystniejszą formą ćwiczeń bojowych są ćwiczenia jednostronne z przeciwnikiem rzeczywistym, kierowanym.

Celem omówienia jest zestawienie wyników ćwiczenia.

16.
Omówienie ćwiczenia.

Kierownik ćwiczenia ogranicza się w swoim omówieniu do ujęcia ćwiczenia głównie ze stanowiska ściśle określonych celów ćwiczenia.

Omówienie powinno być zwięzłe i krótkie.

Część sprawozdawczą należy ująć jak najtreściwiej.

W razie potrzeby kierownik może szczegółowymi pytaniami uzupełnić to sprawozdanie.

Z odbytych ćwiczeń kierownik wyciąga wnioski i wytyka błędy na omówieniach.

W omówieniu nie należy karcić i potępiać, lecz tylko wyjaśniać i poprawiać. Podkreślając błędy nie należy narażać powagi dowódców u ich podwładnych, pamiętając stale, że słusznych rozwiązań taktycznych może być wiele.

III. PODZIAŁ I TOK SZKOLENIA.

1. Zakres.

Żołnierz czołgów, szczególnie ze względu na trudne warunki, w jakich walczy, powinien być wyborowym żołnierzem.

Zakres szkolenia żołnierza czołgów powinien obejmować wszystko potrzebne do jak najlepszego spełnienia przewidzianych czynności w walce oraz należytego utrzymania sprzętu w gotowości bojowej.

2. Podział szkolenia.

Całość szkolenia trwa nieprzerwanie przez przeciąg dwóch lat i rozpada się na szkolenie i specjalizację rocznika młodszego oraz doskonalenie rocznika starszego. Po zwolnieniu szeregowych do rezerwy powołuje się ich na ćwiczenia w celu utrzymania na odpowiednim poziomie wyszkolenia.

Szkolenie młodszego rocznika dzieli się na 4 okresy:

okres pierwszy obejmuje wyszkolenie ogólnowojskowe;

okres drugi obejmuje podstawowe wyszkolenie czołgowe;

okres trzeci obejmuje:

a) wyszkolenie bojowe w zakresie półplutonu, plutonu i kompanji czołgów;

b) wyszkolenie we współdziałaniu małych jednostek czołgów z innymi bronią;

okres czwarty ma na celu przygotowanie kadr instruktorskich.

Doskonalenie rocznika starszego polega na pogłębianiu wiadomości nabytych w roku pierwszym, przede wszystkim w stopniu i w zakresie, potrzebnym szeregowemu czołgów bezpośrednio na wojnie.

Szkolenie żołnierza w okresach rozpada się na kilka grup, które stanowią:

grupa dowódców czołgów,

grupa kierowców czołgów,

grupa kierowców samochodowych i motocykli,

grupa specjalistów warsztatowych (rzemieślników czołgowych),
grupa specjalistów służby łączności i sanitarnej,
grupa funkcyjnych.

Ponadto po przejściu okresu pierwszego wybrani szeregowi szkolą się na przyszłych podoficerów rezerwy poszczególnych specjalności w kompanii szkolnej podoficerów rezerwy czołgów.

Ilość szeregowych, którzy mają być szkoleni w poszczególnych grupach i kompanii szkolnej, określa dla każdego rocznika rozkazy Ministerstwa Spraw Wojskowych.

Z końcem okresu drugiego dowódca kompanii dzieli szeregowych zależnie od uzdolnień na poszczególne grupy i stosownie do ich przeznaczenia przeprowadza specjalizację w okresach następnych. Odnosi się to szczególnie do grupy kierowców i dowódców czołgów. Zasadą jest, iż wszyscy szeregowcy kontyngensu powinni odbyć podstawowe wyszkolenie czołgowe (t. j. okres II).

3. Przedmioty wyszkolenia.

a) Musztra formalna — ma na celu wyrobienie karności indywidualnej i oddziały w ramach kompanii piechoty oraz przyswojenia szyków luźnych podstawowych *) jednostki bojowej piechoty.

b) Wyszkolenie strzeleckie — ma na celu zapewnienie żołnierzowi umiejętności posługiwania się karabinem (karabinkiem) piechoty oraz znajomości broni piechoty w takim stopniu, jaki będzie potrzebny do zrozumienia jej ważności

*) Drużyny.

w walce i wypływającej stąd konieczności zwalczania jej przez czołgi. Teorię strzału należy podać w zakresie potrzebnym do zupełnego opanowania broni czołgowej.

c) Grenadjerka — ma zapewnić znajomość i posługiwanie się granatami ręcznymi w zakresie potrzebnym żołnierzowi czołgów do obrony.

d) Wyszakolenie bojowe — w ramach podstawowej *) jednostki bojowej piechoty i służba polowa — powinny dać żołnierzowi czołgów znajomość walki oraz zrozumienie jej wszystkich przejawów w zakresie potrzebnym do działania czołgów.

18.
Wyszakolenie czołgowe.

a) Wyszakolenie dowódcy czołga — powinno zapewnić umiejętność prowadzenia czołga we wszystkich warunkach walki oraz zupełne opanowanie broni czołgowej i osiągnięcie sprawności strzeleckiej;

b) kierowcy — powinno dać dokładne opanowanie mechanizmu i budowy czołga oraz umiejętność kierowania nim, szczególnie w nocy, w każdym nadającym się terenie, oraz usuwania niedomagań mechanizmu i utrzymania czołga w stałej gotowości do jazdy;

c) załogi — ma zapewnić współpracę dowódcy i kierowcy w użyciu czołga w warunkach bojowych. Ponadto powinno wyrobić te wszystkie zalety moralne, które są niezbędne do spełnienia zadań odosobnionej załogi czołga;

d) półplutonu i plutonu — służy do opanowania szyków i umiejętności wzajemnego współdziałania czołgów ruchem i ogniem, a także z innymi broniąmi.

*) Drużyny.

Wychowanie fizyczne ma na celu rozwój fizyczny żołnierza, wyrobienie wytrzymałości na trudy, obrotności i zręczności oraz poczucia siły w odosobnionym i zbiorowym wysiłku.

19.
Wychowanie fizyczne.

Wyszkolenie w gazownawstwie powinno zapewnić zrozumienie istoty walki chemicznej, poznanie właściwości gazów, obchodzenie się ze sprzętem przeciwigazowym oraz umiejętne stosowanie środków obrony przeciwigazowej.

20.
Wyszkolenie w gazownawstwie.

Nauka służby powinna nauczyć regulaminów służby wewnętrznej.

21.
Nauka służby.

Nauka łączności ma dać znajomość organizacji i środków łączności w walce w ramach jednostek czołgów.

22.
Nauka łączności.

Nauka o organizacji terenu ma zaznajomić żołnierza czołgów z zasadami organizacji obronnej terenu; nauczyć rozpoznawania stanowisk dział przeciwczołgowych, broni towarzyszącej piechoty i gniazd karabinów maszynowych, maskowania sprzętu i ruchów, budowy najprostszych przejść dla czołgów i samochodów przez rowy i przeszkody.

23.
Nauka o organizacji terenu.

Oświata ma na celu rozwijanie poziomu umysłowego i pogłębianie wiadomości ogólnych (ogólno-kształcących) oraz uświadomienia państwowego.

24.
Oświata.

a) Wyszkolenie kierowców samochodowych — ma zapewnić znajomość mechanizmu i budowy pojazdów mechanicznych, usuwania niedomagań, prowadzenia ich ze szczególnym uwzględnieniem jazdy terenowej i w porze nocnej oraz znajomość przepisów o ruchu kołowym;

25.
Wyszkolenie specjalne.

b) specjalistów warsztatowych (rzemieśników czołgowych) — ma wyrobić przyszłych rzemieśników do przeprowadzania w parkach remontów i napraw oraz przysposobić patrole reparacyjne i plutony warsztatowe oddziałów wojennych;

c) szeregowych służby łączności — ma dać zupełne opanowanie i umiejętność posługiwania się sprzętem łączności w zakresie wyposażenia wojennego kompanii czołgów oraz zapewnić w czasie pokoju obsługę sieci łączności pułku;

d) służby sanitarnej — powinno nauczyć niesienia pierwszej pomocy w nagłych wypadkach z uwzględnieniem pomocy rannym w czołgu oraz obsługiwania i obchodzenia się z chorymi.

4. Zasady układania programu.

Program powinien obejmować rozmieszczenie przepisanego wyszkolenia kolejno w czasie w myśl intencji dowódcy tak, aby w najkrótszym czasie i najlepszymi metodami jak najwięcej nauczyć.

Dowódca pułku wydaje wytyczne, które określają ogólny cel wyszkolenia, jaki ma być osiągnięty w danym roku oraz w okresie wyszkolenia.

Na podstawie tych wytycznych dowódca batalionów układają programy okresowe, ustalając w nich to wszystko, co do spełnienia ogólnego celu wykształcenia jest w danym okresie niezbędne.

Przygotowanie programu jest jedną z najdonioślejszych i zarazem najtrudniejszych czynności. Ustalenie programu zależeć będzie od:

— ustalonego zakresu,

- poziomu umysłowego i fizycznego szkolenych,
 - personelu (wykładowców-instruktorów),
 - posiadanego sprzętu (zasobów materialnych),
 - warunków miejscowych (pomieszczeń, placów ćwiczeń, strzelnic i t. d.),
 - warunków atmosferycznych (pory roku),
 - zmian, które zgóry przewidzieć trudno.
- Opracowanie dobrego programu wymaga:

- 1) świadomości celu, do którego się dąży, oraz czasu, jakim się rozporządza,
- 2) inicjatywy,
- 3) umiejętności użycia personelu,
- 4) gotowości ponoszenia odpowiedzialności,
- 5) doświadczenia w przeprowadzeniu zamierzeń.

Dobry program znamionują następujące cechy: jedność, ciągłość, giętkość, dokładność.

Jedność — wyłącza stosowanie dwóch różnych programów równocześnie.

Ciągłość — przejawia się w nieprzerwanem oddziaływaniu kierowniczem na bieg pracy.

Giętkość — polega na zastosowaniu programu do zmian, które powstaną pod naciskiem wypadków lub z jakiegokolwiek innej przyczyny. Przyczyny te jednak nie mogą wpłynąć na zasadniczą zmianę ogólnego programu.

Dokładność — jest zaletą programu, do której powinno się dążyć.

Dowódcy kompanji na podstawie programu okresowego układają tygodniowy program wyszkolenia z rozbiciem na poszczególne dni i godziny. Niektóre przedmioty muszą być ujęte w programy minutowe.

Przy układaniu programu trzeba sobie zdać sprawę ze stopnia ważności poszczególnych przedmiotów, ich wzajemnego ustosunkowania się i z czasu, jaki na wyszkolenie przypada.

Gdy została ustalona ważność przedmiotu i czas, jakim się rozporządza, należy przystąpić do przydziału czasu na każdy przedmiot.

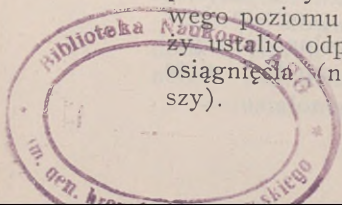
Następnie należy oznaczyć, co z poszczególnych przedmiotów, w jakim zakresie i kiedy należy przerabiać tak, aby zachować stopniowanie wysiłku i wzajemne ustosunkowanie się.

Rozłożenie przedmiotów w programie powinno być takie, aby zapewniało równomierny rozwój fizyczny i umysłowy.

Stosowanie nadmiernej teorii, względnie ciągłego wysiłku fizycznego, męczy i zniechęca. Umiejętne zestawienie zajęć fizycznych (praktycznych) i umysłowych (teoretycznych) ułatwia pracę wyszkoleniową i zwiększa jej wydajność.

W godzinach zajęć, w których wszyscy szeregowi nie mogą być zajęci równocześnie (np.: z powodu małej ilości pomocy naukowych lub innych przeszkód) — program powinien przewidywać podział na grupy, aby ułatwić równoczesne przerobienie większej ilości działów w danym przedmiocie lub więcej przedmiotów.

Taki podział ułatwia stosowanie zasady indywidualizacji w stosunku do ucni. Program powinien być również dostosowany do umysłowego poziomu żołnierzy i zależnie od tego należy ustalić odpowiedni poziom wyszkolenia do osiągnięcia (najwyższy, przeciętny lub najniższy).

Program przed ułożeniem należy omówić z wykonawcami. Wyłonią się zawsze jakieś wątpliwości, względnie wyjdą najaw niedomagania, po których usunięciu program się ustala.

W czasie wykonywania programu należy śledzić jego praktyczność, aby móc w przyszłości wprowadzić poprawki i udoskonalenia.

Zachowanie pewnej rezerwy czasu jest zawsze pożądane, aby wyłaniające się braki i niedociągnięcia, względnie opóźnienia, w wykonaniu z powodu nieprzewidzianych przeszkód można było w programie uzupełnić.

IV. ROLA DOWÓDCÓW I ICH ODPOWIEDZIALNOŚĆ.

Zadaniem dowódców na wszystkich szczeblach dowodzenia jest zapewnić podległym żołnierzom i oddziałom wszelkie warunki do zwycięstwa zarówno przez wychowanie i wyszkolenie, jak i przez przygotowanie techniczne.

Aby spostać powyższemu zadaniu, dowódcy powinni mieć fachową znajomość sztuki wojennej oraz duży zasób inteligencji i wyrobienia życiowego. Dowódca powinien mieć odwagę ponoszenia odpowiedzialności za swoje postanowienia oraz pełnię inicjatywy.

Każdy dowódca powinien umieć szkolić i prowadzić oddział, którym dowodzi i oddział bezpośrednio wyższy oraz znać obowiązki swego stopnia i bezpośrednio wyższego.

1. Rola dowódców w wyszkoleniu.

Dowódca pułku jest całkowicie odpowiedzialny za wyszkolenie podległego mu pułku w znaczeniu przygotowania go do wojny i do służby

26.
Dowódca
pułku.

w czasie pokoju. Wyszukolenie bojowe oddziałów i pododdziałów pułku oraz podwładnych mu oficerów jest głównym obowiązkiem dowódcy pułku. Jest on wychowawcą korpusu oficerskiego, przyczem kształtowanie ducha i charakteru oficerów jest nakazem jego stanowiska.

27.
Zastępca
dowódcy
pułku.

Zastępca dowódcy pułku jest najbliższym współpracownikiem dowódcy pułku w pracy wyszkoleniowej. Z zasady podlega mu pod względem wyszkolenia kompanja szkolna i wszelkie kursy specjalizujących się poza pułkiem. Doskonalenie podoficerów zawodowych oraz wyszkolenie szeregowców kompanji administracyjnej, należą do obowiązków zastępcy dowódcy pułku.

28.
Dowódca
bataljonu.

Dowódca bataljonu jest odpowiedzialny za wyszkolenie bataljonu w ramach wytycznych i uzgodnień wydanych przez dowódcę pułku, wobec czego powinien posiadać i ujawniać celową samodzielność i inicjatywę. Odpowiedzialny jest również za wyszkolenie i wychowanie żołnierskie podoficerów zawodowych bataljonu.

29.
Komen-
dant par-
ku.

Komendant parku jest odpowiedzialnym kierownikiem wyszkolenia szeregowych niezawodowych i podoficerów zawodowych podległego mu parku. Prowadząc wyszkolenie pod kątem widzenia jak najwyższej specjalizacji technicznej zarówno dla celów wojny jak i pokoju, nie może zaniedbać szkolenia ogólnowojskowego i bojowego. Współpracuje z dowódcami bataljonu przy doskonaleniu technicznym podoficerów zawodowych oraz z dowódcą kompanji szkolnej przy wyszkoleniu technicznym przyszłych podoficerów rezerwy.

Dowódca kompanji jest kierownikiem wykształcenia i wychowawcą podległej mu kompanji. Ponosi on całkowitą odpowiedzialność za wykształcenie bojowe podwładnych mu szeregowych, prowadząc ten dział wykształcenia osobiście.

30.
Dowódca
kompanji.

Dowódca kompanji szkolnej jest odpowiedzialny za przygotowanie przyszłych podoficerów rezerwy do ich zadań wojennych i za wzorowy tok szkolenia swej kompanji. W ramach swych funkcji wykształceniowych jest pełnym twórczej inicjatywy współpracownikiem zastępcy dowódcy pułku.

31.
Dowódca
kompanji.
szkolnej.

Dowódca kompanji administracyjnej odpowiada za utrzymanie na należytych poziomach wykształcenia ogólnie - wojskowego i czołgowego wszystkich podległych mu szeregowych niezawodowych w zakresie zależnym od ich funkcji i specjalności.

32.
Dowódca
kompanji
admini-
stracyjnej.

Dowódca plutonu łączności jest pełnym inicjatywą i samodzielnością dowódcą odpowiedzialnym i kierownikiem specjalizacji szeregowych plutonu łączności.

33.
Dowódca
plutonu
łączności.

Oficerowie młodsi są najbliższymi pomocnikami i współpracownikami dowódcy kompanji (szkoły parku), pracując w zakresie ściśle przez niego określonym lub w myśl jego wytycznych. Rękojmią rzetelnej pracy i należytych wyników w kompanji jest całkowita zgodność celów i metod w poglądach dowódcy kompanji i oficerów młodszych kompanji. Jeden z oficerów młodszych, będący zastępcą dowódcy kompanji, powinien być stale wprowadzony w całość spraw dowódcy. Z chwilą podziału kompanji dla ce-

34.
Oficero-
wie młod-
si.

łów wyszkolenia na plutony, oficerowie młodszy kierują wyszkoleniem swych plutonów.

35.
Podoficerowie instruktorzy.

Podoficerowie instruktorzy są pomocnikami dowódcy kompanii i oficerów młodszych w pracy nad wyszkoleniem kontyngensu. Mając najbliższą bezpośrednią styczność z szeregowcami, powinni pełnić odpowiedzialną rolę pośredników między oficerami a szeregowcami. Ponoszą odpowiedzialność przed dowódcą kompanii (plutonu) w ramach ściśle przez niego ustalonych.

36.
Kierownik ćwiczeń.

Kierownik ćwiczeń jest odpowiedzialny za należyte przeprowadzenie ćwiczeń (zajęć) według przewidzianego programu w czasie i miejscu nakazanem. Powinien być zdolny do powzięcia doraźnej decyzji w stosunku do prowadzonych ćwiczeń (zajęć) oraz umieć spełniać swe zadanie w myśl intencji przełożonego. Utrzymanie nastroju i ambicji wśród szkolonych jest jego zasadniczym zadaniem.

2. Dziennik zajęć.

Dziennik zajęć — prowadzony osobiście przez dowódcę kompanii (równorzędnego) oraz wypełniany najpóźniej dnia następnego, powinien być wiernym odzwierciedleniem rzeczywistego przebiegu każdego dnia życia pododdziału. Nie należy w żadnym razie stosować szkodliwej metody przemilczania w dzienniku zajęć pewnych odchyłeń od programu, względnie zasad normalnych. Dziennik zajęć ma stanowić cenne źródło informacyjne dla samego dowódcy kompanii w jego dalszej pracy oraz dla jego wyższych przełożonych, którzy posługują się nim w celu lepszego zobrazowania sobie pracy pododdziału i jej warunków.

Szczególnie dokładnie należy wyszczególniać wszelkie przejawy i okoliczności, wywierające żywotny wpływ na wyszkolenie. W szczególności są niemi warunki atmosferyczne, stan maszyn i rozporządzalny stan ilościowy materiałów pędnych oraz stan fizyczny szeregowych kompanji.

Wzór dziennika zajęć — w załączniku.

3. Przeglądy wyszkolenia.

Przeglądy powinny służyć za sprawdzian postępów i stopnia umiejętności w pewnych działach lub całości wyszkolenia danego oddziału (pododdziału) oraz sposobów i środków, jakimi to zostało osiągnięte. Każdy przełożony powinien dążyć do rozbudzenia współzawodnictwa wśród swych podwładnych.

Ocena ze stanowiska gotowości bojowej w ścisłym znaczeniu tego słowa powinna być oparta tylko na wynikach przeglądu. Ogólna ocena danego oddziału, pododdziału, względnie pojedynczego żołnierza, nie powinna być przeprowadzona wyłącznie na podstawie samych wyników przeglądu (inspekcji), powinna być pochodną całego szeregu okoliczności i warunków.

Doraźna kontrola wyszkolenia jest obowiązkiem przełożonych wszystkich szczebli, którzy ponoszą odpowiedzialność za stan wyszkolenia.

Przeglądy zapowiedziane, przedmiotowe, względnie okresowe, przeprowadzają tylko ci przełożeni, którzy nie mogą mieć stałego osobistego wpływu na codzienny tok szkolenia, dlatego też powinny być przeprowadzone przez dowódców bataljonów, zastępcę dowódcy pułku i dowódcę pułku, w żadnym razie przez dowódcę kompanji.

Inspekcje są formą doraźnej, względnie zapowiedzianej kontroli tej kategorii przełożonych, których styczność z danym oddziałem jest niestała i bardziej luźna. Noszą one zwykle charakter kontroli całości wyszkolenia i stopnia gotowości bojowej, rzadziej zaś są kontrolą częściową.

Przełożony nie powinien ograniczać się do stwierdzenia braków i wyrażenia ujemnej (opinii) oceny bez podania swych życzeń oraz wskazywania dróg i celów swoich zamierzeń.

Podawanie podwładnym wyników inspekcji pisemnie jest bardzo celowe.

V. WYSZKOLENIE POJEDYŃCZEGO SZEREGOWCA.

1. Zasady ogólne.

37.
Cel.

Podstawą wyszkolenia żołnierza jest szkolenie indywidualne.

Wyszkolenie indywidualne powinno dążyć do wydobywania z żołnierza samodzielności i inicjatywy działania w tym celu, aby zasady i przepisy, wpojone w czasie tego okresu wyszkolenia, mógł on samodzielnie zużywać w swej indywidualnej roli na polu walki.

Szkolenie indywidualne żołnierza czołgów obejmuje podstawowe wiadomości ogólnowojskowe, wiadomości o czołgach, ich użyciu i działaniu.

Opanowanie wiadomości ma na celu:

- a) zrozumienie i nauczenie roli i funkcji pojedynczego żołnierza w działaniach oddziałów czołgów;
- b) należyte opanowanie broni;

- c) zrozumienie roli szeregowego w działaniach bojowych małych jednostek piechoty.

Szkoła pojedynczego szeregowca obejmuje:

- 1) wyszkolenie ogólne,
- 2) podstawowe wyszkolenie czołgowe,
- 3) specjalizację.

38.
Podział
wyszkole-
nia.

Wyszkolenie ogólnowojskowe i podstawowe wyszkolenie żołnierza czołgów ma mu zapewnić z jednej strony opanowanie sprzętu i broni, z drugiej zaś ma na celu przygotowanie go do położenia, w jakim się znajdzie w czasie pokoju i na wojnie.

Celem specjalizacji jest przygotowanie szeregowych do funkcji, które mają spełniać w czasie wojny.

W czasie wyszkolenia ogólnowojskowego i podstawowego czołgowego powołani dowódcy muszą pilnie obserwować pojedynczych żołnierzy, ponieważ dalsze okresy wyszkolenia, t. j. specjalizacja, wymagają skrupulatnego doboru ludzi, zarówno pod względem fizycznym, jak umysłowym i moralnym.

Indywidualne zalety szeregowych, ich postępy w wyszkoleniu ogólnym i podstawowym, stanowią o przydziale ich do kategorii specjalistów.

2. Wyszkolenie ogólne.

Podczas wyszkolenia ogólnego szeregowiec powinien opanować:

39.
Zakres.

- a) wyszkolenie piesze i wyszkolenie strzeleckie szeregowca piechoty w zakresie przewidzianym dla formacji czołgów,
- b) regulamin służby wewnętrznej,

- c) zarys służby polowej, ujmujący czynności i działania wojska w polu.

Należy zwrócić uwagę na: zrozumienie przez żołnierzy zasad i szyków piechoty w walce, znaczenie i sposób rozmieszczenia komórek ognio-
wych, zasady umocnień polowych w walce pozycyjnej, zrozumienie konieczności współpracy zarówno poszczególnych ludzi, jak i poszczególnych broni w walce.

40.
Ćwiczenia
w musztrze
zwartej i
luźnej pie-
choty.

- a) Wyszakowanie piesze pojedynczego żołnierza czołgów.

Szkolenie szeregowca jest pojedyncze i indywidualne, to znaczy, że każdy szeregowiec objaśniony o celu i treści danego ćwiczenia prze-
rabia je dla siebie z osobna, aż dojdzie do dokładności i potrzebnej wprawy, tak że każdy, zrozumiałwszy cel, jaki ma osiągnąć, powinien starać się dojść do niego o własnych siłach i przy pomocy jedynie niezbędnych wskazówek instruktora.

Ustawienie powinno zapewnić ćwiczącym swobodę ruchów, instruktorowi zaś możliwość kontroli. Powinien widzieć wszystkich powierzonych mu żołnierzy i być przez nich wszystkich widzianym. Jego pomocnicy znajdują się w pobliżu niego lub przy żołnierzach, których ćwiczą.

Wykonywa się ćwiczenia najpierw bez komendy, a dopiero z chwilą osiągnięcia wprawy na komendę (rozkaz regulaminowy). Wyrabia to poszanowanie rozkazu (komendy) i jest jednym z objawów porządku wojskowego i karności.

Przy szkoleniu pojedynczym bez komendy instruktor zapowiada najpierw rodzaj ćwiczenia,

następnie pokazuje to ćwiczenie sam, względnie na roczniku starszym i określa jego cel.

Zależnie od rodzaju ćwiczenia dzieli się je na tempa, — opisuje, pokazując w razie potrzeby na pomocniku, a gdy żołnierze zrozumieli istotę ćwiczenia, nakazuje im ćwiczyć i poprawia spostrzeżone błędy.

Poprawianie przez dotykanie ćwiczącego jest wzbronione. Przy objaśnianiu, a zwłaszcza przy poprawianiu, należy mówić tonem rozkazującym, lecz bez gburowatości i szorstkości. Nie wolno wyrażać zapowiedzi dosłownym brzmieniem komendy, lecz rozkazem, którego zapowiedź określa rodzaj ćwiczenia, hasłem zaś jest wyraz „ćwicz”.

Gdy ćwiczący już dobrze pojęli treść danego ćwiczenia, należy wymagać coraz większej dokładności w wykonaniu, a dopiero na końcu potrzebnej szybkości.

Należy dopilnować, aby żołnierze ćwiczyli przez cały czas nakazany bez przerwy aż do rozkazu „dość”. Nie wolno zezwolić od samego początku na niedbałe i niechętne wykonywanie ćwiczeń, natomiast należy przestrzegać podczas ćwiczeń odpoczynków przepisanych programem.

Gdy szeregowiec opanował dane ćwiczenia mechanicznie, wykonywa je na komendę lub znak.

Celem szkolenia na komendę jest doprowadzenie wykonania ćwiczenia do zupełnej dokładności. Przez systematyczne powtarzanie wykonanie staje się automatyczne.

Ćwiczenia te wyrabiają odruchowe posłuszeństwo.

Zależnie od rodzaju ćwiczenia wykonywa się je bez temp lub dzieli się na tempa.

Ćwicząc na tempa, trzeba najpierw zapowiedzieć daną komendę w formie rozkazu, następnie hasło „raz”, „dwa” i t. d., na które pojedynczy żołnierz lub oddział wykonywa w kolejnym porządku poszczególne tempa. Przerwy między tempami z początku powinny być dłuższe, potem należy stopniowo je skracać, aby wreszcie otrzymać taką szybkość wykonania, jakiej wymaga wykonanie komendy bez temp.

Pomocnicy instruktora kontrolują wykonanie. Jeśli zauważą braki lub błędy, podają je w odpowiednim czasie do wiadomości ćwiczącego, wykazując w czym tkwi błąd.

Jeśli ćwiczenie na komendę nie jest wykonane poprawnie, należy przejść ponownie do szkolenia bez komendy.

b) Ćwiczenia pojedynczego szeregowca.

Ćwiczenia pojedynczego szeregowca mają na celu pojedyncze przygotowanie formalne i bojowe, które powinien posiadać każdy piechur, aby móc spełnić swoje zadanie.

Wyszkolenie pojedyncze jest podstawą, na której się opiera szkolenie oddziału. Szczegółowe i drobiazgowie wyszkolenie każdego szeregowca, daje pełną rękojmię, że ćwiczenia oddziałów piechoty będą w krótkim czasie należycie i dokładnie opanowane.

Sposobu użycia różnych broni i sprzętów bojowych uczy się w czasie szkolenia pojedynczego piechura. Niektóre przedmioty, jak szkoła strzelca, walka granatami i t. d., powinny być powierzone instruktorom szczególnie uzdolnio-

nym, którzy będą uczyli własnej specjalności wszystkich szeregowych kompanii przez kolejne powierzanie tym instruktorom po kilku żołnierzy. Ten sposób szkolenia da najlepsze wyniki i pozwoli szybko zmniejszyć ilość słabiej ćwiczących, podnosząc wskutek tego poziom i szybkość wyszkolenia całej kompanii.

c) Postawa i ruch.

Każdy instruktor powinien poświęcić szczególną uwagę wyrobieniu wzorowej żołnierskiej postawy.

Zarówno w godzinach gimnastyki, jak i w czasie musztry trzeba zwracać uwagę, aby piechur nabierał wyglądu dziarskiego i stanowczości w ruchach. Należy ustawicznie dozorować każdego żołnierza, aby nie dopuścić do zaniedbania ani do zniekształcenia postawy zasadniczej.

Przy oddawaniu honorów wymagać ruchów prostych i niewymuszonych.

d) Ćwiczenia marszów.

Jednym z ważnych zadań wyszkolenia jest zaprawianie do marszów.

Przez ćwiczenia gimnastyczne, musztrę, wyznaczanie terenów ćwiczeń coraz dalej od koszar położonych oraz systematyczne przeprowadzanie ćwiczeń w maszerowaniu, osiąga się sprawność marszową.

Marsze wykonywa się z obciążeniem stopniowo zwiększanem, początkowo kompanją, potem bataljonem i pułkiem. Zwiększa się przy każdym następnym ćwiczeniu marszu długość

drogi (marsz forsowny) lub szybkość marszu na małych przestrzeniach.

W czasie tych ćwiczeń należy wymagać wzorowej karności marszowej w myśl regulaminu służby polowej. Za każdym razem ściśle przestrzegać obciążenia tornistra i ładownic i kontrolować je.

Marsze nocne przeprowadza się podczas ćwiczeń nocnych lub manewrów.

3. Podstawowe wyszkolenie czołgowe.

41. Zakres.

Każdy żołnierz czołgów powinien opanować dokładnie wiadomości techniczne o czołgu, sposób kierowania czołgiem w każdym terenie i o różnych porach dnia oraz umieć skutecznie użyć broni czołgowej.

Powinien on znać regulamin czołgów i umieć stosować wytyczne regulaminu w położeniach bojowych.

a) Szkolenie kierowcy czołga.

42. Szkolenie kierowcy czołga.

Szkolenie kierowcy czołga określa punkt 12, rozdziału C, części I, regulaminu czołgów.

Odbywa się ono:

43. Budowa i utrzymanie czołga.

- 1) drogą wykładów prowadzonych przez instruktora przy użyciu wzorów części, przekrojów i tablic poglądowych;
- 2) drogą ćwiczeń praktycznych przy wykorzystaniu każdorazowych niedomagań (zepsucia się) silnika, względnie mechanizmu czołga.

Nauczanie budowy czołga odbywa się przez:
— kolejne zapoznavanie uczniów z każdą

z poszczególnych części czołga, jej przeznaczeniem i działaniem;

- usuwanie niedomagań;
- wpojenie umiejętności utrzymania sprzętu.

Nauczanie rozbierania, składania, regulowania i utrzymania czołga, względnie jego części, powinno się odbywać równolegle z nauką o budowie tych części. Szkolenie w usuwaniu niedomagań silnika i mechanizmu czołga powinno nauczyć kierowcę szybkiego ich usuwania. Odbywa się ono początkowo w warunkach szkolnych, przyczem zacięcia, które mają być przedmiotem ćwiczeń, powinny być zawczasu należyście obmyślane i przygotowane. Instruktor wskazuje przyczynę każdorazowego zepsucia (niedomagań), jego zewnętrzną oznakę, poczem dopiero sposób jego usuwania. Po należytem opanowaniu umiejętności usuwania zacięć w warunkach szkolnych, przerabia się je w warunkach jak najbardziej zbliżonych do tych, z jakimi spotyka się kierowca w warunkach bojowych.

W ogólności ten dział wyszkolenia czołgowego powinien wyrobić w kierowcy szczególne zamięłowanie do czołga i zrozumienie doniosłości dobrego stanu oraz należytego utrzymania części mechanizmu dla sprawności bojowej jego czołga, a tem samem oddziału, w którego skład on wchodzi.

Nauka jazdy czołgiem odbywa się kolejno:

- w miejscu przy zdjętej wieżyczce i przedniej części pancerza z silnikiem nieczynnym;
- z silnikiem czynnym przy zdjętych gąsienicach;

44.
Nauka
jazdy
czołgiem.

- przy założonych gąsienicach, przyczem czołg spoczywa na podpórkach.

Instruktor siedzi za uczniem i, widząc jego nogi i ręce, wskazuje, względnie poprawia, każde ich poruszenie potrzebne do wykonania ruchów dźwignią przekładniową oraz pedałami. Skoro uczeń jest należycie zaznajomiony z ruchami podstawowymi w jeździe czołga w miejscu, odbywa się dalsze jego szkolenie w terenie:

- początkowo równym, następnie różnym i po torze przeszkód;
- kolejno z drzwiczkami otwartymi, poczem z zamkniętymi;
- w warunkach szkolnych, następnie bojowych.

Przy szkoleniu jazdy przy drzwiczkach otwartych instruktor postępuje przed czołgiem w odległości przynajmniej 10 m, zwrócony w kierunku jazdy i posługuje się znakami, ustalonymi w punkcie 21, rozdziału C. części I, Regulaminu czołgów. Po nabraniu wprawy przez ucznia instruktor zajmuje miejsce dowódcy czołga i przeprowadza dalsze szkolenie kierowcy przez używanie znaków ustalonych do prowadzenia czołga z wewnątrz.

Szczególnie pożądane jest przeprowadzanie dużej ilości ćwiczeń w jeździe czołgiem przy drzwiczkach zamkniętych i w warunkach bojowych (w masce przeciwgazowej, w porze nocnej i t. p.), w celu nabrania wprawy przez kierowcę w jeździe czołgiem w położeniu, w jakim znajdzie się na polu walki. Przechodzenie poszczególnych okresów szkolenia w jeździe czołgiem, wskazanych powyżej, powinno się odbywać stopniowo, z miarowem zwiększaniem wysił-

ku niezbędnego ze strony kierowcy, w przeciwnym bowiem razie szkolenie to nie będzie zupełne i odbije się ujemnie zarówno na sprawności kierowania czołgiem przez kierowcę, jak i na stanie mechanizmu samego czołga.

b) Szkolenie dowódcy czołga.

Szkolenie dowódcy czołga określa punkt 22 rozdziału C. części I, Regulaminu czołgów.

Obejmuje ono:

- 1) prowadzenie czołga w terenie,
- 2) wyszkolenie strzeleckie czołgowe,
- 3) wyszkolenie bojowe czołgowe.

Nauka prowadzenia czołga w terenie opiera na:

- wpojeniu umiejętności obserwacji;
- umiejętności wydawania rozkazów przez dowódcę swemu kierowcy zapomocą znaków ustalonych z równoczesnym przyzwyczajeniem do nieprzerywania obserwacji.

Szkolenie to odbywa się w ramach załogi, przyczem jako kierowców należy używać żołnierzy dobrze już w tym kierunku wyszkolonych, szkolić początkowo przy drzwiczkach otwartych, stosując stopniowe utrudnianie obserwacji terenu, rodzaj przeszkód i sposób ich pokonywania.

W związku z tym instruktor:

- na wstępie pokazuje znaki używane do prowadzenia czołga z zewnątrz, następnie z wewnątrz i wpaja zasadę koniecznego powtarzania;
- uczy samodzielnego wykonywania zapomocą znaków i otrzymywanych rozkazów w czołgu, znajdujących się w miejscu, kontrolując dokładność wykonania (przy otwartych drzwiczkach górnych);

45.
Cel.

46.
Nauka prowadzenia czołga w terenie.

— przerabia te same ćwiczenia przy czołgu w ruchu i w terenie stopniowo trudniejszym, przyczem kierowca stosuje się ściśle do rozkazów otrzymywanych od ucznia — dowódcy, wydawanych przez tegoż według wskazówek instruktora;

— instruktor wskazuje uczniowi kierunek w terenie przez:

- 1) wytyczenie ściśle,
- 2) wskazanie kierunku w sposób ogólny, utrudniając stopniowo wykonanie zadania (przez dobór terenu, stopień widzialności przedmiotów kierunkowych, nałożenie maski przeciwigazowej i t. p.).

Ćwiczenia w prowadzeniu czołga po przeszkodach przeprowadza się drogą wyzyskania przeszkód naturalnych, względnie sztucznych.

47.
Wyszkole-
nie strze-
leckie
czołgowe.

Wyszkolenie strzeleckie czołgowe obejmuje:

- 1) naukę o broni i jej utrzymanie oraz usuwaniu zacięć,
- 2) wyszkolenie strzeleckie.

Szczegóły, tyżące się toku szkolenia, zawiera instrukcja strzelecka czołgów.

Początkowo szkolenie odbywa się poza czołgiem i dopiero po należytem opanowaniu materiału przez szkolonych zostaje przeprowadzone wewnątrz czołga.

48.
Szkolenie
bojowe.

Szkolenie bojowe ma na celu szkolenie teoretyczne i ćwiczenia praktyczne dowódcy czołga w zakresie, wskazanym w punkcie 24 rozdziału C. części I oraz w części II Regulaminu czołgów „Walka”.

Na wyszkolenie teoretyczne składają się:

- znajomość i wykorzystanie terenu,
- ogólne pojęcie o umocnieniach polowych,

- rozpoznawanie punktów w terenie, mogących służyć jako stanowiska ognia nieprzyjacielskiego i t. p.

Ćwiczenia praktyczne będą polegały na:

1) ćwiczeniach poruszania się w terenie, mianowicie:

- posuwania się od punktu do punktu przy równoczesnem zabezpieczeniu się przed obserwacją z jednego lub kilku punktów;
- w przechodzeniu grzbietów;
- w ukrywaniu się przy wykorzystaniu różnych zasłon naturalnych i sztucznych;

2) ćwiczeniach z zakresu wyszkolenia taktycznego strzelca, mianowicie:

- przyzwyczajeniu do stałej obserwacji terenu;
- wyszukiwaniu celów ogniowych, określaniu ich szybko i pewnie;
- określaniu odległości.

Instruktor rozmieszcza w terenie cele różnego rodzaju i coraz mniej widoczne (grupy ludzi, karabiny maszynowe i t. p.). Uczeń, prowadząc swój czołg na podstawie poprzednio otrzymanego założenia taktycznego, ma za zadanie odnalezienie tych celów, określenie ich odległości i rozstrzygnięcia, czy istnieją warunki, w których powinien strzelać;

3) ćwiczeniach we współdziałaniu z piechotą mianowicie:

- w odkrywaniu oporu sygnalizowanego przez piechotę;
- we współpracy — współdziałaniu czołga z piechotą przy zwalczaniu celu określonego zgóry (ukrytych karabinów maszynowych, oczyszczaniu okopów i t. p.).

4) w ćwiczeniach we współdziałaniu z oddziałem saperów.

c) **Doskonalenie.**

Z uwagi na szczególny charakter działań czołgów oraz ich sprzętu doskonalenie powinno mieć na celu szczegółowe pogłębienie zasad i pojęć danej specjalności w zakresie ściśle potrzebnym do wykonywania zadań w ramach działań czołgów.

Doskonalenie obejmuje w odniesieniu do:

kierowców czołga — pogłębienie wiadomości o budowie, utrzymaniu, usuwaniu niedomagań mechanizmu czołga i jazdę terenową pod rozkazami dowódcy czołga;

dowódców czołga — pogłębienie wiadomości o broni i wydoskonalenie w jej użyciu;

— pogłębienie umiejętności prowadzenia i manewrowania czołgiem na polu bitwy oraz w nieprzyjacielskim systemie obronnym;

— opanowania pojęć o działaniach bojowych w ramach kompanii piechoty;

— dalsze wyrabianie umiejętności w wyszukiwaniu nieprzyjacielskich środków walki ogniowej;

— rozszerzenie wiadomości z zakresu terenoznawstwa i szkiców polowych.

Szkolenie tych dwóch kategorii specjalistów odbywa się w kompaniach.

4. **Szkolenie załogi.**

49.
Cel i zakres.

Załoga jest w ramach walki półplutonu i plutonu zasadniczą komórką bojową, działającą w odosobnieniu, lecz w ścisłej zależności co do ruchu i ognia. Wynika z tego konieczność posia-

dania przez obu żołnierzy załogi, a przede wszystkim przez dowódcę czołga dobrze rozwiniętego zmysłu taktycznego, wyborowych umiejętności strzeleckich oraz wytrzymałości na trudy fizyczne. Załoga powinna się odznaczać samodzielnością, w wysokim stopniu rozwiniętą, gdyż w warunkach bojowych będzie nieraz pozostawiona wyłącznie własnej inicjatywie. Załoga czołga powinna mieć za punkt honoru utrzymanie swego sprzętu w stałej gotowości bojowej. Wyszkolenie załogi jako zespołu, należy prowadzić w półplutonie, a przede wszystkim w ramach plutonu.

Będzie ono polegało na ćwiczeniach obejmujących:

- zgranie załogi — w używaniu znaków do jazdy czołgiem;

- w jeździe czołgiem przy udziale drugiego czołga jako kierunkowego w celu wyszkolenia w zachowaniu podanych zgóry odstępów i odległości;

- w czynnościach przy zapuszczaniu silnika z zewnątrz i od wnętrza;

- zwalczanie celu wskazanego przez czołg kierunkowy.

5. Szkolenie specjalistów.

Służby łączności — szkolenie tych specjalistów prowadzi się w plutonie łączności według zasad, określonych w rozdziale III. Po opanowaniu podstawowych wiadomości należy dążyć do doskonalenia praktycznego drogą współpracy tych specjalistów w ćwiczeniach bojowych jednostek czołgów.

50.
Sposób
szkolenia.

Sanitarjuszy — wyszkolenie prowadzi lekarz pułku w ramach przewidzianych w rozdziale III.

Warsztatowców — szkolenie odbywa się w parku podług specjalności określonych etatami wojennymi pułku. Szkolenie to ma na celu przygotowanie obsad plutonów warsztatowych i patroli reparacyjnych dla kompanij wojennych. Ćwiczenia bojowe kompanij w czasie ćwiczeń letnich dają możność tym specjalistom zużytkowania swych wiadomości w warunkach polowych i ostatecznie przygotowują ich do działań na polu walki.

Kierowców samochodowych — szkolenie prowadzi się na kursach o programie specjalnym, względnie zapotrzebowanie ich pokrywa się szeregowymi z tego zawodu cywilnego, doskonalcąc tylko przedmioty specjalnie wojskowe, a mianowicie jazdę terenową i transporty w warunkach polowych.

VI. WYSZKOLENIE JEDNOSTEK.

1. Zasady ogólne.

51.
Zasady i
zakres
ogólny.

Do szkolenia jednostek przystępuje się po ukończeniu wyszkolenia czołgowego ogólnego i podstawowego.

Treścią wyszkolenia jest:

a) wytworzenie karności, spoistości i jedności oddziału, które są podstawą w jednoczeniu wysiłków,

b) nauczanie żołnierzy posługiwania się sprzętem bojowym w ramach jednostek w warunkach bojowych.

Wyszkolenie jednostek obejmuje:

- a) szkolenie małych jednostek piechoty,
 - b) szkolenie małych jednostek czołgów.
- Przeprowadza się je przez:
ćwiczenia w szyku zwartym,
ćwiczenia w szyku luźnym,
ćwiczenia bojowe, które są ostatecznym celem wyszkolenia.

2. Szkolenie małych jednostek piechoty.

Żołnierz czołgów powinien dobrze rozumieć walkę piechoty, znać jej potrzeby, rozumieć jej życzenia, aby jej zawsze nieść pomoc i współpracę.

52.
Cel i zakres.

Wyszkolenie małych jednostek piechoty jest środkiem do wyszkolenia bojowego oddziałów czołgów. Wyszkolenie bojowe małych jednostek piechoty powinno obejmować zasadnicze momenty walki i powinno się odbywać drogą ćwiczeń oraz pokazów.

Celem wyszkolenia małych jednostek piechoty w oddziałach czołgów są:

a) wiadomości o organizacji obronnej terenu, wynikające z zasad rozdziału V, i rozmieszczenie środków ogniowych w walce,

b) wyszkolenie żołnierzy w zakresie zupełnego zrozumienia walki podstawowej jednostki*) piechoty,

c) zapoznanie żołnierzy czołgów drogą pokazów z walką plutonu i kompanii piechoty.

Ćwiczenia w szyku zwartym, czyli w musztrze formalnej, nie stanowią istoty wyszkolenia, lecz stosownie do rozdziału III służą do wyrobienia karności i spoistości wewnętrznej od-

53.
Ćwiczenia w szyku zwartym.

*) Drużyny.

działów oraz do umożliwienia im występowania we wszystkich okolicznościach, nie związanych z walką.

Ćwiczenia musztry formalnej należy prowadzić kolejno bez broni i z bronią.

54.
Ćwiczenia
w szyku
luźnym.

Ćwiczenia w szyku luźnym stanowią podstawę i wstęp do wyszkolenia bojowego oddziału.

Należy dążyć:

a) do mechanicznego opanowania pewnych szyków luźnych, związanych z potrzebami walki,

b) aby ćwiczenia odbywały się w terenie różnorodnym w celu przyzwyczajania żołnierzy do różnorodnego terenu.

55.
Ćwiczenia
bojowe.

Ćwiczenia bojowe mają na celu zapoznanie z walką małych jednostek piechoty.

Początkowe ćwiczenia należy organizować, jako pokazowe, następnie ćwiczyć, przechodząc od łatwiejszych do trudniejszych tematów.

3. Szkolenie jednostek czołgów.

56.
Podział
i cel.

Wyszkolenie jednostek czołgów dzielimy na:

a) wyszkolenie formalne,

b) wyszkolenie bojowe.

Wyszkolenie formalne jednostek czołgów ma na celu:

a) wyrobienie karności oddziału,

b) zgranie poszczególnych załóg między sobą i dowódcą,

c) mechaniczne opanowanie szyków.

57.
Wyszkole-
nie for-
malne.

Wyszkolenie formalne obejmuje szkolenie w szykach zwartych, luźnych i marszowych.

Zasady:

— z ćwiczeń w szyku zwartym nie należy robić specjalnego przedmiotu;

— przy szkoleniu szyków luźnych, dążyć do dokładności wykonania pod względem odstępów i odległości oraz mechanicznego reagowania na znaki;

— ćwiczenie w szykach luźnych przeprowadzać w różnych terenach, w kolejności:

a) pieszo z chorągiewkami (w celu nauczania ruchów, zwrotów, odstępów i odległości), początkowo w terenie równym;

b) poczem w czołgach;

— przy szkoleniu szyków marszowych kłaść nacisk na marsze nocne.

Wyszkolenie bojowe ma na celu ostateczne przygotowanie jednostek czołgów do działań na polu walki.

Obejmuje ono:

a) wyrobienie umiejętności manewrowania w nieprzyjacielskim systemie obronnym oraz skutecznego zwalczania zapomocą ruchu i ognia wszystkich środków bojowych,

b) szkolenie z zakresu służby polowej czołgów (marsze, postoje, transporty),

c) wyszkolenie zespołów specjalistów pewnych pod względem fachowym.

58.
Wyszkole-
nie bojo-
we.

A. Półpluton.

Półpluton nie sprawia samodzielnie żadnych szyków.

Półpluton w zasadzie nie występuje samodzielnie, jest on mimo to najmniejszą komórką bojową, łączącą w sobie składniki ognia i ruchu w ramach plutonu.

59.
Zasady
i zakres.

WOJSKOWY INSTYTUT NAUKOWO-WYDAWNICZY

Dr. —————

Wyszkolenie bojowe półplutonu następuje po wyszkoleniu bojowym załogi i odbywa się w ramach wyszkolenia bojowego plutonu.

Szkolenie półplutonu polega na ćwiczeniach:

a) współpracy i wzajemnego wspierania się ogniowego między czołgiem z armatką, a czołgiem z karabinem maszynowym,

b) inicjatywy rozwiązywania zadań specjalnych w ramach plutonu, wynikających z różnorodnych przejawów walki plutonu.

Podstawę wyszkolenia półplutonu w ogniowej współpracy stanowią strzelania szkolno-bojowe i ćwiczenia bojowe przy użyciu ostrej amunicji według instrukcji strzeleckiej czołgów.

B. P l u t o n.

60.
Podział
i zakres.

Celem wyszkolenia plutonu jest:

a) wyszkolenie formalne,

b) wyszkolenie bojowe, które obejmuje:

— walkę plutonu czołgów,

— współdziałanie z bronią,

— służbę polową czołgów.

Wyszkolenie bojowe plutonu rozpoczyna się po wyszkoleniu bojowym załogi i półplutonu.

61.
Wyszkole-
nie for-
malne.

Celem wyszkolenia formalnego, które polega na ćwiczeniach w zmianie szyków, jest wyrobienie spoistości i karności wewnętrznej plutonu.

Ćwiczenia te są wstępem do wyszkolenia bojowego.

Zmiany szyków powinny się odbywać szybko i ściśle według rozkazu dowódcy. Przeprowadza się je stosownie do zasad, zawartych w niniejszej instrukcji w punkcie „wyszkolenie formalne” w „szkoleniu jednostek czołgów”.

Pluton czołgów jest najmniejszą jednostką taktyczną.

Szkoła plutonu powinna zapewnić całkowite opanowanie techniki działań.

Istota walki plutonu polega na współpracy poszczególnych półplutonów ogniem i ruchem w myśl rozkazów, podawanych przez dowódcę plutonu, a w wielu wypadkach na współdziałaniu samodzielnie zdecydowanym wskutek zauważonego położenia.

Warunki dowodzenia plutonem czołgów z uwagi na odosobnienie poszczególnych załóg wymagają ścisłego rozumienia się i życia obsady plutonu, dlatego też jest konieczne tworzenie stałych zespołów osobowych szkolnych i instruktorów, ponieważ tylko drogą stałej styczności instruktorów ze szkolonym osiąga się pewien wspólny sposób myślenia i działania.

Działania bojowe łącznie z terenem stwarzają położenia nowe, jednakże w pewnych grupach podobne. Szkoła plutonu powinna więc obejmować rozwiązanie zadań bojowych w różnych położeniach własnych i nieprzyjaciela, w coraz to innych warunkach terenu, pory roku i dnia. Działania plutonu wymagają od poszczególnych załóg szeregu czynności, związanych ze zwalczaniem nieprzyjaciela oraz stwarzają konieczność utrzymania ścisłej łączności wewnątrz plutonu i z oddziałem wspieranym. Należy więc zawsze przy ustalaniu celu ćwiczenia, poza wyszkoleniem w opanowaniu pewnej formy walki, postawić jako cel równie ważny, wyszkolenie z zakresu zagadnień utrzymywania łączności.

Przed przystąpieniem do szkoły bojowej plutonu jest rzeczą celową urządzić szereg ćwiczeń

62.
Wyszkole-
nie bojo-
we.

pokazowych przez załogi dobrze wyszkolone, następnie ćwiczyć szkolonych pieszo z chorągiewkami, poczem dopiero przejść do szkolenia na czołgach.

Ćwiczenie początkowo powinno być poprzedzone krótką odprawą w terenie, w którym bezpośrednio potem będzie się ćwiczyć. Instruktor informuje o założeniu — wskazuje poszczególne elementy w terenie i podaje sposób rozwiązania zadania, określając kolejno czynności poszczególnych półplutonów.

W czasie wykonywania ćwiczenia instruktor powinien sobie zapewnić możliwość obserwowania ćwiczących. Chodzi on początkowo przed plutonem pieszo tak, aby cały pluton mógł obserwować. Z tego miejsca podaje znaki do czołga dowódcy plutonu, gdzie jedzie jego pomocnik, a ten dopiero podaje je półplutonom. W miarę postępów wyszkolenia instruktor zajmuje miejsce jako dowódca plutonu w czołgu.

Jeżeli z wykonania ćwiczenia wynika, że półplutony nie zrozumiały należycie instruktora, należy zawsze ćwiczenie powtórzyć pieszo, ponieważ daje to możliwość łatwego porozumienia się ze szkolonymi i omówienia poszczególnych części ćwiczenia bez straty czasu. Ażeby przyzwyczaić szkolonych do stałej obserwacji dowódcy i terenu, należy w czasie ćwiczenia często podawać znak „baczność” i wymagać natychmiastowego powtórzenia go przez szkolonych, oraz poza środkami pozorującymi, wskazaniem w czasie odprawy, polecić odszukać w terenie w czasie przebiegu ćwiczenia jeszcze inne elementy, nie podane do wiadomości.

Działania plutonu powinna cechować współpraca półplutonów ogniem. Celowe jest użycie ślepych pocisków, względnie markowanie poruszaniem lufą broni skierowanej na wspólny cel plutonu.

Szczególną uwagę należy zwrócić na ześrodkowanie ognia na jednostkach obrony przeciwczołgowej czynnej, która będzie markowana rozstawionym w terenie sprzętem pomocniczym i wybuchami petard. Należy szkolonym wpoić zasadę, że w razie pojawienia się broni przeciwczołgowej najważniejszym celem plutonu w danej chwili jest jej zniszczenie.

Po należytem opanowaniu sposobów walki plutonu i zagadnienia łączności należy zorganizować ćwiczenia plutonu, połączone z ostrym strzelaniem na strzelnicy bojowej, przyczem pierwsza faza ćwiczenia obejmowałaby walkę plutonu z nieprzyjacielem pozorowanym oddziałami, druga zaś, która powinna być logicznym rozwinięciem położenia fazy pierwszej, strzelanie plutonu do tarcz. Jest wskazane urządzenie zawodów między poszczególnymi plutonami, przyczem miarą wyników jest prócz ilości trafianych figur ocena ze stanowiska współpracy ogniowej armatek z ciężkimi karabinami maszynowymi.

C. Patrol reparacyjny.

Wybranych szeregowych warsztatu ćwiczy się jako patrol reparacyjne.

Celem wyszkolenia jest zgranie się szeregowych patrolu reparacyjnego w czynnościach, związanych z usuwaniem niedomagań mechanizmu w warunkach polowych.

63.
Cel i zakres.

Zakres szkolenia obejmuje przeto całokształt wiadomości technicznych o naprawie czołga oraz wiadomości z zakresu orjentowania się w terenie i wykorzystanie terenu przy poruszeniach na polu walki. Ćwiczenia patroli reparacyjnych powinny się odbywać stale w warunkach zbliżonych do bojowych w ramach ćwiczeń plutonu.

Patrole reparacyjne występują na polu walki prawie samodzielnie, dlatego też należy zwracać szczególną uwagę na wyrobienie inicjatywy i zrozumienia położenia u tych szeregowych.

D. Pluton warsztatowy.

64.
Cel i zakres.

Sprawność bojowa kompanii zależy w znacznej mierze od należytego działania plutonu warsztatowego, w którym ześrodkowują się środki przewozowe i zaopatrzenia oraz łączności kompanii.

Zakres szkolenia szeregowych plutonu warsztatowego obejmuje uzgodnienie działań poszczególnych specjalistów kompanii (rzemieślników, szoferów, telefonistów), w ręku oficera technicznego w wykonaniu zadań bojowych, mających na celu:

a) zaopatrzenie plutonów walczących w materiały pędne, amunicję i żywność;

b) utrzymanie łączności między plutonami walczącymi a jednostkami zaopatrującymi;

c) naprawy doraźne czołgów uszkodzonych w walce;

d) doprowadzenie uszkodzonych czołgów i samochodów do gotowości bojowej drogą napraw, względnie wymiany zespołów mechanizmu;

e) ubezpieczenie miejsca postoju taboru kompanji;

f) bierną obronę przeciwlotniczą.

Czynności te wymagają szczególnego rozwinięcia poczucia obowiązku i odpowiedzialności u szeregowych, dużej inicjatywy i przygotowania do pracy, w której będą oni zdani wyłącznie na własne siły i wiadomości.

Osiąga się to przede wszystkim drogą zajęć praktycznych w czasie ćwiczeń bojowych kompanji.

E. K o m p a n j a.

Kompanja czołgów jest jednostką samowystarczalną i ma w swym składzie jednostki bojowe, zaopatrzenia, łączności oraz naprawy sprzętu.

65.
Cel i zakres.

Szkoła kompanji w zasadzie ma na celu szkolenie kadr; ponadto powinna zapewnić opanowanie współpracy plutonów bojowych z plutonem warsztatowym.

Kierownikiem ćwiczeń jest dowódca bataljonu.

Ćwiczenia w ramach kompanji powinny być przeprowadzone dopiero po należytem i zupełnem wyszkoleniu plutonów bojowych i plutonu warsztatowego.

W czasie szkolenia należy kłaść nacisk na współdziałanie plutonów bojowych ogniem — szczególnie zaś współpracę plutonów przy zwalczaniu środków obrony przeciwczołgowej.

Ćwiczenia bojowe kompanji obejmują:

marsze podróżne i bojowe,

marsze zbliżania,

postoje — ubezpieczenia — maskowanie sprzętu i obrona przeciwlotnicza,

**wywiad terenu,
walkę kompanji.**

Marsze podrózne i bojowe. Należy pamiętać, że zasadniczymi marszami dla czołgów są marsze nocne, ponieważ zaskoczenie zapewnia powodzenie działań czołgów.

Marsze zbliżania. Na pozycję wypadową powinny być stale przeprowadzane. Poza tem kompanja powinna być zdolna do przejścia bezpośredniego z marszu podróznego do działania.

Postoje — ubezpieczenia — maskowanie sprzętu i obrona przeciwlotnicza. Normalnym postojem kompanji czołgów jest biwak, względnie biwak kwaterunkowy, wobec czego ten rodzaj postoju szczególnie należy ćwiczyć. Często trzeba uwzględniać położenie, w czasie którego kompanja powinna się sama ubezpieczyć.

Wywiad terenu. Ćwiczenia te dotyczą przede wszystkim dowódców plutonów i dowódców półplutonów. Należy je przeprowadzać początkowo teoretycznie na mapie, poczem dopiero w terenie.

Walka kompanji. Ze względu na to, że w czasie działania poszczególne plutony bojowe podlegają dowódcom oddziałów, z którymi współdziałają, należy zwrócić uwagę na zmontowanie osi naprawy i zaopatrzenia. Celową rzeczą jest unieruchomić w różnych położeniach bojowych pewną ilość czołgów, aby tym sposobem wprowadzić do działań pluton reparacyjno - warsztatowy.

Po opanowaniu poszczególnych fragmentów, kierownik ćwiczeń powinien je łączyć w całość,

aby tym sposobem kompanja opanowała stopniowo całość ćwiczenia.

Założenie do ćwiczeń bojowych kompanji należy opracować w ten sposób, aby szkolonych stopniowo wprowadzić w położenie bojowe, powodując u nich samodzielne reagowanie na otrzymane wiadomości. Tym sposobem uzyskuje się stałe zainteresowanie szkolonych ćwiczeniem.

Jednym ze sposobów tej metody jest podawanie pisemnych sytuacji w miarę przebiegu ćwiczenia.

Otrzymane w ten sposób wiadomości powodują u zainteresowanych konieczność powzięcia decyzji i wydania odpowiednich rozkazów.

Wkońcu należy również przewidzieć szereg ćwiczeń, w czasie których współdziała z kompanją ciężki pluton warsztatowy, mający za zadanie przewóz czołgów na samochodach i ewakuację.

Po całkowitem opanowaniu ćwiczeń bojowych kompanji przez wszystkie jej części składowe — ostatecznem dopełnieniem wyszkolenia jest współdziałanie z innymi broniąmi.

4. Współdziałanie z innymi broniąmi.

Czołgi współdziałają przede wszystkim z piechotą. Inne rodzaje broni, jak artylerja, saperzy i lotnictwo wspierają działanie czołgów (i piechoty).

66.
Cel i zakres.

Współdziałanie z piechotą ma na celu uzgodnienie działania piechoty z czołgami dla osiągnięcia wspólnego celu przy pomocy artylerji, saperów i lotnictwa.

Uzgodnienie działania następuje przez umiejętnie wykorzystanie sił współdziałających, terenu i wiadomości o nieprzyjacielu, zwłaszcza o jego umocnieniach, środkach obrony i szczegółach przedpoła.

Na podstawie tych danych ustalenie wspólnej myśli przewodniej działania jest podstawą współdziałania.

Treścią wyszkolenia we współdziałaniu (z piechotą) będzie:

- wspieranie działań piechoty ruchem (manewrem) i ogniem czołgów,

- torowanie drogi dla piechoty przez niszczenie biernych przeszkód (zasiaki),

- wypełnianie doraźnych żądań piechoty na polu walki (np. obezwładnienie oddziałów nieprzyjaciela, prowadzących obronę czynną, — gniazd karabinów maszynowych, albo innych niezauważonych przez czołgi a wstrzymujących poruszanie się piechoty elementów obrony),

- umiejętność nawiązywania łączności z własnymi oddziałami przed walką i utrzymanie jej w czasie walki,

- poznanie zasad walki i działań artylerji, działań saperów i współpracy lotnictwa zarówno w utrzymaniu łączności, jak i rozpoznaniu w celu wykorzystania ich do własnych celów.

Współdziałanie z piechotą jest przedmiotem wyszkolenia załóg i oddziałów czołgów, współdziałanie zaś z innymi rodzajami broni obejmuje zasadniczo wyszkolenie dowódców oddziałów, a więc oficerów.

Ponieważ istotą walki czołgów są działania poszczególnych czołgów, zharmonizowane w ra-

mach plutonu, podstawą wyszkolenia we współdziałaniu jest dokładne opanowanie przez załogi wiadomości:

- 1) o istocie działań obronnych piechoty,
- 2) o szykach i sposobach walki małych jednostek piechoty,
- 3) o zasadach ugrupowania środków ognio-
wych.

Wstępem więc do tych działań będzie cykl wykładów i ćwiczeń pokazowych. Później należy przeprowadzać ćwiczenia łącznie z najmniejszymi jednostkami piechoty półplutonami, dalej ćwiczenia plutonem czołgów, wspierającym kompanię piechoty.

Przy tych ćwiczeniach należy zwrócić uwagę na łączność czołgów z piechotą, co osiąga się przez używanie stale znaków umówionych; znaki umówione powinny być te same, jakich będzie się używało w walce.

Jest rzeczą celową urządzić kilka początkowych ćwiczeń z załogami spieszonemi celem uniknięcia straty czasu przy usuwaniu błędów, nieuniknionych przy początkowych ćwiczeniach. W miarę opanowania przez szkolonych przedmiotu należy przechodzić do ćwiczeń ciągłych, t. znaczy obejmujących całokształt działań czołgów w działaniu (marsz zbliżania, zajęcie pozycji wypadowej, natarcie, pościg i t. p.), ponieważ te działania są dla oddziałów czołgów typowe, szkoła zaś fragmentów jest tylko wstępem i przygotowaniem do szkoły we współdziałaniu. Ażeby warunki ćwiczenia jak najbardziej zbliżyć do rzeczywistości, należy łączyć te ćwiczenia z ostrym strzelaniem.

Współdziałaniem, jakiego czołgi mogą żądać od piechoty dla siebie, jest pomoc w zwalczaniu broni przeciwczołgowej i zwalczanie lotnictwa nieprzyjacielskiego, przy ćwiczeniach więc z piechotą należy uwzględnić położenie pojawienia się na polu walki środków obrony przeciwczołgowej czynnej.

Szkolenie we współdziałaniu przypada na okres ćwiczeń letnich i powinno być przerabiane w obozach ćwiczeń, gdzie rozporządza się odpowiednim terenem oraz powinno stanowić zasadniczy przedmiot szkolenia rocznika starszego.

Do wyszkolenia należą również ćwiczenia specjalne czołgów, które obejmują działania wstępne czołgów przed natarciem:

- 1) szkolenie w zajmowaniu pozycji wypadowej,
- 2) ćwiczenia w nawiązywaniu łączności z dowódcami, do których czołgi są przydzielone,
- 3) wywiady terenu z punktu widzenia działań czołgów,
- 4) szkolenie w organizowaniu osi łączności z uwzględnieniem środków piechoty.

* * *

Szkolenie działań oddziałów czołgów, wspieranych przez inne rodzaje broni, powinno przede wszystkim zapewnić dowódcom oddziałów czołgów na wszystkich szczeblach znajomość pomocy, jakiej mogą żądać od tej broni w celu ułatwienia wykonania swego zadania.

Ponieważ dowódcy oddziałów czołgów, jako organa fachowe, współpracują w ułożeniu rozkazów operacyjnych, ćwiczenia te powinny im

zapewnić znajomość możliwości współpracy oddziałów wspierających dane działanie.

Oficerowie i starsi podoficerowie czołgów powinni poznać gruntownie istotę i sposoby walki piechoty, znać zasady i technikę jej ognia, umieć wyzyskać pracę własnych saperów lub pokonywać wyniki pracy saperów nieprzyjacielskich, wreszcie zaznajomić się dokładnie z możliwościami artylerji własnej i nieprzyjacielskiej i działaniem lotnictwa, aby zdać sobie sprawę z ich ewentualnej pomocy, względnie przeciwdziałania.

1) Zasady współpracy z artylerją:

a) maskowanie marszu zbliżania przez zagłuszenie turkotu czołgów,

b) wspieranie natarcia czołgów przez artylerję wydzieloną do zwalczania środków obrony przeciwczołgowej czynnej,

c) zadymienie obserwatorów nieprzyjacielskich, względnie pasa działania.

2) Zasady współpracy z lotnictwem:

a) maskowanie marszu zbliżania hukiem silników,

b) rozpoznanie, dostarczenie wiadomości o pasie obronnym nieprzyjaciela, fotografie lotnicze,

c) ćwiczenia z lotnikiem są właściwą metodą szkolenia w maskowaniu i jego sprawdzianem,

d) służba łączności (meldunki i rozkazy w walce ruchowej),

e) ochrona czołgów w walce przed napadem lotnictwa nieprzyjaciela,

f) wyszukiwanie jednostek i środków czynnej obrony przeciwczołgowej i ich zwalczanie.

3) Zasady współpracy z saperami.

Ćwiczenia połączone z saperami obejmują przeprawy i mosty, budowę przejść we własnych okopach i przeszkodach oraz przygotowanie materiału tymczasowego do przekraczania rowów w systemie nieprzyjaciela (specjalne faszyny i t. p.) oraz budowę przez saperów środków obrony biernej przeciwczołgowej.

Właściwą metodą tej części wyszkolenia będą staże oficerów w tych rodzajach broni w okresach zimowych, ćwiczenia czołgów połączone w ramach kompanji i bataljonu czołgów, oraz ćwiczenia praktyczne na mapie i w terenie.

Ćwiczenia praktyczne na mapie i stole plastycznym, względnie w terenie i z innemi rodzajami broni, dają możność dokładniejszego poznania metod ich walki i współdziałania, niż drogą wykładów.

* * *

Szczególną uwagę należy zwrócić na ćwiczenia w układaniu wniosków dowódców czołgów do rozkazów operacyjnych dowódców piechoty.

Celem tych ćwiczeń jest wyrabianie odpowiedzialnych poglądów taktycznych u dowódców czołgów.

Ponieważ czołgi są bronią wyłącznie współdziałającą, szkolenie współdziałania jest celem, do którego dąży całe wyszkolenie żołnierzy czołgów, myślą więc przewodnią tej części wyszkolenia powinna być konieczność wpojenia szkole-

nym zasady, że działania czołgów mają rozstrzygające znaczenie tylko wtedy, gdy oddziały wspierane przez czołgi wypełnią własne zadanie. Z drugiej zaś strony wyszkolenie to powinno ugruntować w dowódcach czołgów pewność, że działania czołgów będą miały powodzenie wtedy, gdy będą należycie przygotowane i poparte przez oddziały innych broni.

VII. WYSZKOLENIE KADR.

1. Cel i treść.

O wartości kadr stanowią doświadczenie wojenne, umiejętność dowodzenia, wychowania i nauczania. 67.
Cel i treść.

Celem wyszkolenia kadr jest rozwijanie i ujednastajnienie tych umiejętności, a więc:

a) pogłębianie znajomości regulaminów przez opanowanie praktyczne i teoretyczne wszystkich ich szczegółów;

b) znajomość i umiejętność stosowania jak najwłaściwszej metody nauczania poszczególnych przedmiotów wyszkolenia;

c) rozwijanie, względnie wyrobienie, zdolności wychowawczych, które bywają czasami cechami wrodzonymi, lecz które można również wyrobić przez pilną pracę pod nadzorem starszych i doświadczonych instruktorów;

d) wytworzenie jednolitej metody nauczania i wykonania;

e) wyrobienie zmysłu taktycznego, orientacji oraz umiejętnego i logicznego dochodzenia do decyzji przez przeprowadzanie ćwiczeń przy odpowiednio dobranych założeniach, przez cwi-

czenia na mapie, planie, względnie planie plastycznym i ćwiczenia w terenie. Ćwiczenia te, przeprowadzone w różnych okolicznościach i rozmaitych warunkach z uwagi na gimnastykę umysłu i przyswojenie sobie zasad taktycznych, mają wielkie znaczenie. Ćwiczenia w terenie dają największe korzyści;

f) nabranie pewności w dowodzeniu przez przeprowadzanie ćwiczeń w zespole. Ćwiczenia te powinny być rozwiązywane samodzielnie i indywidualnie. Powinny przyzwyczajać umysł dowódców do decyzji szybkich i pewnych;

g) opracowywanie meldunków, rozkazów i szkiców sytuacyjnych w czasie ćwiczeń bojowych;

h) umiejętność dowodzenia jednostką na swoim i o jeden wyższym szczeblu dowodzenia;

i) pogłębienie znajomości walki broni, z którą będzie współdziałał na polu walki;

j) znajomość zasad obrony przeciwczołgowej;

k) podniesienie sprawności fizycznej przez ćwiczenia i sporty;

l) podniesienie wartości moralnej. Najważniejszym czynnikiem wychowawczym jest przykład dowódcy (instruktora). Dowódca powinien być wzorem obywatela, cnót żołnierskich i wytrzymałości fizycznej.

2. Dobór i użycie kadr.

68.
Dobór i
użycie
kadr.

Praca kadr w czasie pokoju i obowiązki ich w czasie wojny wymagają szczególnego ich doboru.

Zarówno oficerowie, jak i podoficerowie formacji czołgów powinni wyróżniać się zdolno-

ściami technicznymi. U podoficerów pożądane jest przygotowanie w pokrewnym zawodzie przed służbą wojskową. Duży zasób inteligencji, zalety charakteru, zamiłowanie do swej broni i sprężystość fizyczna są to niezbędne cechy kadr formacji czołgów.

Niemniej od doboru ważne jest użycie kadr.

Dobór, przygotowanie i użycie kadr powinny być indywidualne oraz dostosowane do ich przeznaczenia.

Bez względu na specjalizację, oficerowie i podoficerowie powinni umieć szkolić rekruta oraz prowadzić wyszkolenie fachowe w swoim zakresie.

3. Podoficerowie rezerwy.

Podoficerowie rezerwy powinni być przygotowani do natychmiastowego objęcia w razie wojny odpowiedzialnych stanowisk dowódców, od których działania przedewszystkiem są uzależnione wyniki walki. To też wyszkolenie podoficerów rezerwy ma znaczenie bardzo doniosłe. Zadanie, jakie czeka podoficerów rezerwy podczas wojny, nie będzie się zbyt różniło od zadania podoficerów zawodowych. Do przygotowania i kwalifikowania corocznie podoficerów rezerwy jest powołana pułkowa szkoła podoficerska.

69.
Podoficerowie.

Zakres nauki w kompanii szkolnej obejmuje przedewszystkiem te przedmioty, które są niezbędne do wyszkolenia dowódców czołgów, względnie półplutonów i podoficerów specjalistów, a mianowicie:

- a) szkołę kierowcy i dowódcy czołga,

- b) szkołę plutonu czołgów,
- c) wyszkolenie ogólnowojskowe,
- d) wyszkolenie bojowe piechoty i znajomość umocnień polowych w zakresie koniecznego zrozumienia współdziałania;
- e) terenoznawstwo, czytanie map i sporządzanie prostych szkiców i meldunków polowych.

Równocześnie ze względu na potrzebę użycia ich w drugim roku służby jako instruktorów do pracy koło szkolenia młodszego rocznika powinni oni tam zaznajomić się praktycznie ze sposobami szkolenia rekruta.

Kandydaci na podoficerów specjalistów zamiast nauki szkolenia rekrutów przechodzą praktyczne wyszkolenie w swoich specjalnościach.

Po ukończeniu szkoły w dalszej służbie czynnej uczą się stosowania nabytych wiadomości w pododdziałach.

Dalsze doskonalenie podoficerów rezerwy po ukończeniu służby czynnej odbywa się podczas ćwiczeń rezerwistów.

Zarówno w okresie służby czynnej, jak i w czasie ćwiczeń w rezerwie, podoficerowie rezerwy powinni przejść przede wszystkim wyszkolenie praktyczne i przygotować się do swej przyszłej roli dowódców.

4. Podoficerowie zawodowi.

Utrzymanie wyszkolenia podoficerów zawodowych na poziomie odpowiednio wysokim, powinno być ogólną troską wszystkich dowódców od dowódcy kompanii wzwyż. Podoficer zawodowy jest współpracownikiem i pomocnikiem oficera, którego niejednokrotnie zastąpi. Na woj-

nie przede wszystkim powinien on być zdolny i gotów do objęcia stanowiska dowódcy swego szczebla i bezpośrednio wyższego, w czasie zaś pokoju rola jego polega głównie na umiejętności wychowywania i nauczania. Aby należycie wywiązać się ze swoich obowiązków, podoficer zawodowy powinien posiadać szerokie i gruntowne wiadomości fachowe. Prócz zdolności i niezbędnych kwalifikacji do służby linjowej każdy podoficer zawodowy powinien posiadać również podstawowe wiadomości i praktykę w zakresie gospodarki i administracji.

Doskonaleniem podoficerów zawodowych w oddziałach kierują osobiście dowódcy bataljonów i oni są przede wszystkim za to odpowiedzialni. Poza tem powinni podoficerowie uzupełniać swe wiadomości zarówno ogólne jak i fachowe indywidualnie, samokształcenie się bowiem powinno być cechą podoficera zawodowego czołgów.

Starsi podoficerowie jako zastępcy oficerów młodszych, prócz gruntownych wiadomości przewidzianych dla wszystkich podoficerów, powinni umieć dowodzić plutonem czołgów.

5. Oficerowie rezerwy.

Wartość oficerów rezerwy tkwi w ich umiejętności dowodzenia w warunkach bojowych.

70.
Oficerowie.

Zakres szkolenia oficerów rezerwy powinien być określony indywidualnie w związku z przydziałami przewidywanymi na wypadek wojny.

Przedmiotem szkolenia powinno być przede wszystkim ćwiczenie bojowe w terenie i na mapie oraz dowodzenie jednostkami w działaniach bojowych, względnie specjalizacja (oficer warsztatowy, techniczny), uwzględniając odświeże-

nie wiadomości technicznych oraz zaznajomienie z postęпами w budowie i taktyce czołgów naszych i obcych.

Ćwiczenia te powinny wyrabiać u oficerów rezerwy zdolność powzięcia decyzji szybkich i wyrażania ich w formie rozkazu.

Istotnym sposobem prowadzenia ćwiczeń będzie podwójne obsadzenie stanowisk w oddziałach ćwiczących, przyczem oficerowie rezerwy dowodzą faktycznie, a oficerowie zawodowi pełnią rolę doradców i instruktorów.

6. Oficerowie zawodowi.

Przeszkolenie oficerów broni na oficerów czołgów odbywa się na specjalnych kursach.

Doskonaleniem oficerów w oddziałach kieruje dowódca pułku, pomagają mu w tem dowódcy bataljonów. Wykształcenie oficerów należy prowadzić w dwóch kierunkach: ogólnym i zawodowym.

Do osiągnięcia największego zasobu wiedzy ogólnej powinni oficerowie dążyć przedewszystkiem samodzielnie.

Oficerowie czołgowi powinni posiadać wiadomości z nauk ścisłych, jak z matematyki, fizyki, technologii metali i t. p.

Wiedzę zawodową uzupełniają studjami indywidualnemi i zbiorowemi pod bezpośredniem kierownictwem dowódcy pułku.

Środkami doskonalenia oficerów (prócz studjów osobistych) są prace wspólne, jak odczyty, wspólne studja taktyczne, zadania i wypracowania przedewszystkiem w terenie. Prace te powinny dać oficerowi obszerną wiedzę ogólną

wojskową, szczególnie znajomość właściwości innych rodzajów broni, zwłaszcza piechoty i lotnictwa, artylerji i broni gazowej.

Na wiedzę zawodową oficera czołgów składają się:

a) gruntowna znajomość regulaminu czołgów i instrukcyj technicznych,

b) praktyka w dowodzeniu taktycznym i administracyjnym swej jednostki i bezpośrednio wyższej,

c) znajomość teoretyczna i praktyczna wszystkich środków walki i sprzętu wojennego czołgów. Prócz tych zasadniczych działów, które są istotą wiedzy oficera zawodowego czołgów, konieczna jest mu również,

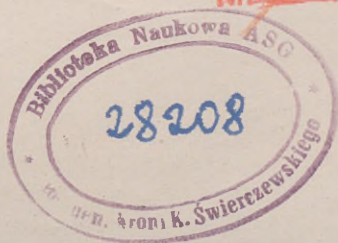
d) znajomość regulaminów służby wewnętrznej i służby polowej,

e) znajomość terenoznawstwa, wykonania szkiców i prostych zdjęć terenowych,

f) umiejętność prowadzenia wozów o ciągu mechanicznym.

~~NACZELNE DOWÓDZTWO W.B.
WOJSKOWY INSTYTUT NAUKOWO-WYDAWNICZY~~

~~Nr.~~

80
BIBLIOTEKA

ASG

NAUKOWA

993

